

Dokumentbenämning/typ: Riktlinje

Verksamhet/process: Sektor stöd och omsorg

Ansvarig: Maria Enbuske

Fastställare: Individnämnden

Gäller fr.o.m: 2020-11-12

D.nr: IN20.100-4

Utgåva/version: 2

Utfärdad/reviderat: 2017-08-10/2020-10-29

Uppföljning: 2021-12-31

Sektor Stöd och omsorg

Vägledande bestämmelser för
handläggning av ekonomiskt
bistånd

Individnämnden 2020-11-12

Innehåll

1 Inledning	6
1.1 Syfte och tillämpning	6
1.2 Utgångspunkter för arbetet	6
1.3 Skälig levnadsnivå	6
1.4 Kommunens yttersta ansvar	7
1.5 Barnperspektiv	7
1.6 Våld i nära relationer	7
1.7 Principer för handläggningen.....	8
1.8 Lagstiftning	8
1.9 Delegation	8
1.10 Lex Sarah	9
2 Allmänt om uppdraget	10
2.1 Hjälptill självförsörjning.....	10
2.2 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	10
2.3 Förutsättningar för rätt till försörjningsstöd.....	11
2.3.1 Arbetsföra personer.....	11
2.3.2 Reducering/avslag vid ogiltigt frånvaro för personer som deltar i kompetenshöjande verksamhet	11
2.3.3 Personer som inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande.....	12
2.3.4 Föräldralediga	12
2.3.5 Studerande.....	13
2.4 Utländska medborgare	15
2.4.1 Utländska medborgare utan uppehållstillstånd	15
2.4.2 Nordiska medborgare.....	15
2.4.3 Utländska medborgare med permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd eller arbetstillstånd.....	15
2.4.4 Flyktingar och ”Glappet”	15
2.4.5 Övriga nyanlända och flyktingar	16
2.4.6 Etableringsprogram.....	17
2.4.7 Asylsökande	17
2.4.8 EU-medborgare.....	17
2.4.9 Om en sökande inte uppfyller kraven för uppehållsrätt.....	18
2.4.10 Papperslösa	18
3 Dokumentation.....	20
3.1 Ansökan	20

3.1.1 Sent inkommen ansökan	20
3.2 Utredning	20
3.3 Beslut	21
3.4 Avslag	21
3.5 Överklagan	22
3.6 Arbetsplan	23
3.7 Samordnad individuell plan (SIP).....	23
3.8 Förebygga felaktiga utbetalningar	23
3.9 Inkomster	24
3.9.1 Fiktiva inkomster	26
3.9.2 Jobbstimulans- särskild beräkningsgrund enligt 4 kap. 1 b § SoL.....	26
3.9.3 Skadestånd och försäkringsersättningar.....	26
3.9.4 Kapital och andra tillgångar.....	26
3.9.5 Tillgångar som kan undantas	27
3.9.6 Barns tillgångar	27
3.9.7 Barns och skolungdomars inkomst av eget arbete.....	28
4 Försörjningsstöd.....	29
4.1 Riksnormen	29
4.1.1 Livsmedel.....	29
4.1.2 Kläder och skor	29
4.1.3 Lek och fritid.....	29
4.1.4 Barn- och ungdomsförsäkring.....	29
4.1.5 Hälsa och hygien.....	29
4.1.6 Förbrukningsvaror.....	30
4.1.7 Dagstidning och telefon	30
4.1.8 Förhöjd norm	30
4.1.9 Norm vid umgänge med barn	30
4.2 Skäligen kostnader utanför normen	31
4.2.1 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	31
4.2.2 Boende och boendekostnader.....	31
4.2.3 Egenavgift vid vård och behandling	35
4.2.4 Hushållsel.....	36
4.2.5 Hemförsäkring	36
4.2.6 Nödprovning och akut bistånd	36
4.2.7 Personer som tillfälligt vistas i kommunen.....	37
4.2.8 Resor	38

4.2.9	Försörjningsstöd vid vistelse på behandlingshem, vårdinstans mm	39
4.2.10	Sjukhusvård	40
4.2.11	Utlandsvistelse	40
4.2.12	Merkostnader vid särskild kost	40
4.2.13	Norm vid umgänge med barn	40
5	Bistånd till livsföring i övrigt	42
5.1	Advokatkostnader, rättshjälp och rättskydd	42
5.2	Avgift för förmedling av bostad	42
5.3	Avgift för ansökan om svenskt medborgarskap	42
5.4	Avgift för ansökan om uppehållstillstånd	42
5.5	Pass och annan resehandling	43
5.6	Barnomsorgsavgift- förskola, fritidsklubb	43
5.7	Begravningskostnader	43
5.7.1	Begravningskostnad för barn	43
5.7.2	Kostnad i samband med närståendes begravning	44
5.7.3	Resa till begravning utomlands	44
5.8	Bilnehav	44
5.9	Bistånd riktat till barnfamiljer	45
5.9.1	Bistånd till kostnad för skolfoto	45
5.9.2	Bistånd till ungdomar som tar studenten	45
5.9.3	Extra bistånd till högtid	45
5.9.4	Extra försörjningsstöd till sommaraktivitet	46
5.9.5	Fritidsaktivitet för barn med långvarigt försörjningsstöd	46
5.10	Bredband/internet	46
5.11	Dator	46
5.12	Telefon	46
5.13	Hyresgaranti och borgen	46
5.14	Flyttkostnader	47
5.14.1	Flyttstädning	47
5.14.2	Flytt till annan kommun	47
5.15	Glasögon/kontaktlinser	47
5.15.1	Glasögon till barn	48
5.16	Hemtjänstavgift/trygghetslarm	48
5.17	Hemutrustning	48
5.17.1	Spädbarnsutrustning	49
5.18	ID-kort	49

5.19 Läkavård och sjukvårdande behandling	49
5.20 Medicin	49
5.21 Magasinering.....	50
5.22 Poste restante	50
5.23 Sanering av bostad	50
5.24 Kostnad om ansökan för skilsmässa	50
5.25 Skulder	50
5.25.1 Böter.....	51
5.25.2 El-skuld	51
5.25.3 Hyresskuld	51
5.25.4 Hyresskuld barnfamilj.....	51
5.25.5 Underhållsskuld	52
5.25.6 Privata skulder	52
5.25.7 Skuld avseende receptförskrivna läkemedel.....	52
5.25.8 Skuld till Försäkringskassan	52
5.25.9 Underskott på skattekontot (kvarskatt)	52
5.25.10 Skuldsanering.....	53
5.26 Tandvård	53
5.26.1 Akut tandvård.....	53
5.26.2 Nödvändig tandvård.....	53
5.27 Tekniska hjälpmedel	54
5.28 Träningskort.....	54
6 Övriga handläggningsrutiner	55
6.1 Bidragsbrottsanmälan enligt 6 § bidragsbrottslagen.....	55
6.2 Återkrav	55
6.2.1 Återbetalning från privatpersoner	55
6.2.2 Återbetalning från Försäkringskassan.....	56
6.3 Utbetalningssätt.....	56

1 Inledning

Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Dokumentet utgår även från Socialstyrelsens allmänna råd, handbok och meddelandeblad samt rättspraxis. För att se vem som har delegation att fatta beslut i det som anges i dokumentet, se aktuell delegationsordning.

1.1 Syfte och tillämpning

Syftet med vägledande bestämmelser är likabehandling inom Lerums kommun när det gäller såväl bidragsnivå och förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd som insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida. Bestämmelserna ska samtidigt ge stöd och vägledning för arbetet. I vägledande bestämmelser anges vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler.

Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från handläggningsrutinerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag.

De krav som ställs på den sökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Ny lagstiftning och rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i vägledande bestämmelser men måste fortlöpande beaktas.

Vägledning ska även inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Det är inte möjligt att i dessa vägledande bestämmelser beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå, här beskrivs vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell prövning göras. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer där någon riskerar att hamna i nöd.

1.2 Utgångspunkter för arbetet

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov och att det ekonomiska biståndet ska vara en tillfällig hjälp. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv.

1.3 Skälig levnadsnivå

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

Vad som är skäligen kostnader när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna inom ramen för riksnormen finns angivet i lagen. Vad som kan anses vara skäligen levnadsnivå utöver riksnormen anges i lag, rättsfall och i denna vägledning. Det gäller såväl kostnader inom försörjningsstödet som övrigt ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt.

1.4 Kommunens yttersta ansvar

Kommunens yttersta ansvar, 2 kap. 1 § SoL, innebär att kommunen inom sitt område ansvarar för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Av samma lagrum framgår även att andra huvudmäns ansvar inte inskränks av kommunens yttersta ansvar. Däremot kan kommunen sörja för nödvändig hjälp under en begränsad tid i vissa situationer, i väntan på att annan huvudman ingriper.

1.5 Barnperspektiv

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. I hushåll där det finns barn och ungdomar skall deras situation alltid uppmärksammas. Individnämnden ska bevaka barns behov särskilt inom områdena, bostad, umgänge med föräldrar, hälsa, fritidsaktiviteter och ungdomars ferieinkomster. Individnämnden ska vid långvarigt ekonomiskt bistånd i samarbete med föräldrarna uppmärksamma barnets behov och situation med tydlig koppling till den ekonomiska situationen.

När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver och i ärendet där det finns barn i familjen ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Vid betydande beslut ska det dokumenteras att detta övervägande har skett. Utgångspunkten är alltid att föräldrarna inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet. Individnämnden i Lerum har valt att särskilt beakta barnens behov, vilket närmare beskrivs under rubriken "Bistånd riktat till barnfamiljer."

1.6 Våld i nära relationer

Våldsutsatta personer i nära relationer och deras barn ska erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i bidragshushållen i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld.

Vid bedömning av rätt till bistånd i form av exempelvis akut skyddat boende får individens ekonomi inte avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller ej i väntan på vidare utredning. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd, inklusive boendekostnad, ska däremot behovsbedömningen kompletteras med en ekonomisk prövning, dvs. om individen själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose dennes ekonomiska behov.

I det akuta skedet är dock skyddsbehovet det primära och tillfälligt ekonomiskt bistånd kan beviljas utan sedvanlig prövning av den skyddsbehövandes egna

ekonomiska förutsättningar. Att hänvisa till partners försörjningsskyldighet är olämpligt i det akuta skedet.

De insatser som kan beviljas av försörjningsstödssenheten är ekonomiskt bistånd samt skyddat boende. I övrigt hänvisas till Utväg som kan bistå med stödsamtal och rådgivning.

1.7 Principer för handläggningen

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser.

Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor eller göra en akut bedömning.

Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är, väntetiden bör dock inte överstiga två veckor. Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas. En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras.

I uppdraget ingår även att aktivt arbeta för att motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd genom noggrannhet vid handläggningen. Handläggningen ska präglas av tydlig information, grundliga kontroller och korrekt dokumentation och registrering i Treserva.

Hur Sektor stöd och omsorg internt organiserar sitt arbete ska inte ha någon betydelse för den enskilde. Finns det behov av flera typer av bistånd är det sektorns sak att samordna allt bistånd som ges.

1.8 Lagstiftning

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och kommunallagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar som barnkonventionen, bidragsbrottslagen, GDPR, lagen om underrättelseskyldighet, äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), lag om allmän försäkring (AFL), folkbokföringslagen m.fl. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

1.9 Delegation

Enligt kommunallagen kan individnämnden överlämna (delegera) till tjänsteman, att fatta beslut i nämndens ställe. Ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, får ej delegeras till tjänsteman (KL 6 kap 34§). Individnämnden är ansvarig för myndighetsutövning inom sektor stöd och omsorg. Kommunstyrelsen är ansvarig för verkställighet av myndighetsbeslut.

Individnämnden har antagit en delegationsordning där det regleras vilken tjänsteman som har rätt att fatta beslut i olika frågor. Frågor som ej återfinns i

delegationsordningen ska fattas av Individnämnden. Tjänsteman är skyldig att hålla sig informerad om gällande delegationsordning. Fattade beslut anmäls till Individnämnden.

1.10 Lex Sarah

Bestämmelserna om lex Sarah omfattar hela socialtjänsten. Varje anställd samt uppdragstagare, praktikant och deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program är skyldig att omgående rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden till närmast överordnad chef. Det finns en skyldighet för ansvariga inom socialtjänsten att omgående utreda och dokumentera samt avhjälpa och undanröja ett missförhållande eller risk för missförhållande. Visar utredningen att det var ett allvarligt missförhållande eller risk för allvarligt missförhållande ska detta anmälas till Socialstyrelsen, oavsett om det avhjälpes eller ej.

2 Allmänt om uppdraget

Det finns ett dubbelt uppdrag för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd:

Huvuduppgiften är att hjälpa den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd – hjälp till självförsörjning.

I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd – hjälp till försörjning.

2.1 Hjälp till självförsörjning

Arbetslinjen ska gälla. Enskilda ska kunna försörja sig genom arbete och vid behov stöttas för att klara detta. Arbetslinjen innebär att individens förmågor sätts i fokus, snarare än oförmågor. Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. Enskilda kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Den som inte kan arbeta ska ta emot arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att ansöka om sjukersättning.

Den enskilde ska erbjudas relevanta insatser och ställas inför krav på motprestationer utifrån sina förutsättningar. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den sökandes behov och förmåga.

Det är viktigt att familjer skaffar sig egen försörjning då forskning har visat att barn i familjer med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn i bidragsmottagande familjer. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det särskilt viktigt att kvinnor erbjuds stöd och insatser i lika stor utsträckning som män.

2.2 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar.

Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras. Följande frågeställningar ska utredas:

Är förutsättningarna för bistånd uppfyllda?

En bedömning ska göras av om den sökande kan anses uppfylla de krav som kan ställas på henne eller honom i syfte att uppnå självförsörjning.

Kan behovet tillgodoses på annat sätt?

Annat sätt kan exempelvis vara genom försörjningsskyldiga, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra

ersättningar. I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän såsom Försäkringskassan, Migrationsverket eller kriminalvården.

Vilket bistånd ska beviljas?

Utöver riksnormen som fastställs av regeringen ska med utgångspunkt från lagen och Lerums kommuns handläggningsrutiner en bedömning göras av vilket behov som föreligger, och vad som är skälig levnadsnivå för den enskilde.

Noggrannhet vid handläggningen

I uppdraget ingår även att aktivt arbeta för att motverka felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd genom noggrannhet vid handläggningen. Handläggningen ska präglas av tydlig information, grundliga kontroller och korrekt dokumentation och registrering i verksamhetssystemet.

2.3 Förutsättningar för rätt till försörjningsstöd

2.3.1 Arbetsföra personer

De allra flesta som har behov av försörjningsstöd saknar arbete. Många av dessa personer är arbetsföra och skulle kunna börja arbeta direkt. Den som sökt arbete på ett strukturerat sätt under en tid utan att få ett arbete ska erbjudas insatser för att öka den enskildes möjligheter att få ett arbete. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande. Sammanfattat innebär det att den enskilde ska vara inskriven på arbetsförmedlingen, aktivt söka arbeten samt vid behov delta i arbetssökarverksamhet, av kommunen anordnad arbetsverksamhet, svenskundervisning eller annan lämplig insats i enlighet med upprättad arbetsplan.

Socialtjänstlagen ger nämnden möjlighet att erbjuda den som uppbär försörjningsstöd praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som villkor för försörjningsstödet, om den enskilde inte kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. De kompetenshöjande åtgärderna ska utformas i samråd med den enskilde och arbetsförmedlingen och utgå från den enskildes behov. Det innebär att Individnämnden inte kan kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. Den enskildes förutsättningar och behov måste först utredas. Innan beslut fattas ska samråd med Arbetsförmedlingen genomföras. Detta går att läsa i SoL 4 kap. 4 §.

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 kap. 4 § SoL, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas enligt 4 kap. 5 § SoL. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.

2.3.2 Reducering/avslag vid ogiltig frånvaro för personer som deltar i kompetenshöjande verksamhet

I det fall en person deltar i kompetenshöjande verksamhet, praktik eller går på SFI ska all sjukfrånvaro anmälas och sjukfrånvaro som överstiger fem arbetsdagar i följd skall styrkas med intyg från läkare. Om en sökande hade haft ett arbete på

den öppna arbetsmarknaden hade individen liksom alla andra arbetstagare behövt anmäla sjukfrånvaro. Det anses rimligt att samma krav ställs på den som deltar i en kompetenshöjande insats. Har en person ogiltig frånvaro enstaka dagar görs avdrag på normen för just de dagarna, med 200 kr avdrag per dag. Denna summa motsvarar ungefär riksnormen för en arbetsdag. Avdraget ska dokumenteras i form av delavslagsbeslut. Vid fortsatt upprepad korttidsfrånvaro, eller ogiltig frånvaro som överstiger 25 procent av den planerade sysselsättningstiden, så ska helt avslag övervägas.

Det är viktigt att den sökande i förväg i en arbetsplan får information om att frånvaro på grund av sjukdom utan läkarintyg eller ogiltig frånvaro kan medföra reducering av biståndet alternativt helt avslag.

2.3.3 Personer som inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande

Människor har i regel betydande resurser även då det många gånger finns problem i livet av olika slag. För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är ett allvarligt missbruk och svår ohälsa. Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från sjukvården. För att vara berättigade till försörjningsstöd ska dessa personer medverka till planering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Sjuka personer som behöver försörjningsstöd bör kunna få samma insatser som sjuka med sjukpenning. Det innebär att personer som saknar sjukpenninggrundande inkomst, ska uppmanas att, vid långvarig sjukdom, kontakta Försäkringskassan med begäran om samordnad rehabilitering. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. För att arbetsoförmåga ska godkännas vid sjukdom ska en person ha ett relevant läkarutlåtande, medicinskt underlag som styrker oförmåga att arbeta eller delta i aktiviteter. Samverkan med exempelvis vårdcentraler, försäkringskassa, psykiatrimottagningar, eller samverkansprojekt inom Samordningsförbunden, är viktiga för att personer med försörjningsstöd ska kunna erbjudas samma rehabiliteringsmöjligheter som personer med sjukpenning. Läs mer under avsnittet "Samordnad individuell plan".

2.3.4 Föräldralediga

Innan barnet är fött kan socialtjänsten inte kräva att föräldrapenning tas ut. Istället kan krävas att sökande ansöker om graviditetspenning om hen inte kan arbeta. Under föräldraledigheten ska den sökande ta ut föräldrapenning sju dagar per vecka. Barnet ska ställas i kö till barnomsorg när barnet är 6 månader för att kunna börja då det fyller ett år. Detta så att föräldern kan börja söka arbeten/praktik, studera eller ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Plats på förskola erbjuds som regel i Lerums kommun inom 4 månader från att barnet ställts i kö.

2.3.5 Studerande

Huvudregeln är att försörjningsstöd inte beviljas till vuxna studerande. Studier ska i första hand finansieras genom studiestöd från CSN. Studiemedel skall täcka personens försörjning under studietiden. Beslut från CSN anger till och från vilka veckor studiemedlet är avsett att täcka.

Studier på grundskolenivå

Försörjningsstöd kan beviljas till vuxna studerande på grundskolenivå, om detta bedöms nödvändigt för att den enskilde ska kunna få ett arbete. Bedömningen ska alltid göras i samråd med arbetsförmedlingen. Den enskilde ska då söka fullt studiebidrag. Om den sökande väljer att ta studielån ska detta medräknas som inkomst.

SFI-studier, svenska för invandrare

Vid SFI-studier kan försörjningsstöd utgå, den enskilde kan inte ansöka om lån/bidrag från CSN.

Studier på fortsättningsnivå

Försörjningsstöd beviljas som regel inte. Undantag beviljas mycket restriktivt och endast i de fall då den sökande saknar reella möjligheter att utan studierna få ett arbete de kan försörja sig på. Den enskilde ska då söka både bidrag och lån från CSN i första hand.

Pågående studier vid nyansökan

Vuxna studerande som ansöker om ekonomiskt bistånd behöver inte omgående avbryta studierna för att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

Studieavbrottet ska kunna genomföras på ett sådant sätt att det inte medför alltför stora svårigheter att återuppta studierna vid ett senare tillfälle. Däremot ska krav ställas på att den enskilde, i god tid innan studierna avslutas, börjar söka arbete aktivt och att skriva in sig på arbetsförmedlingen dagen efter studiernas avslut. Detsamma gäller om en av parterna i ett hushåll studerar. Vid normberäkning beräknas studiemedlen som inkomst.

Studier som arbetsmarknadsåtgärd

Kompletterande försörjningsstöd kan beviljas till sökande som deltar i en arbetsmarknadsåtgärd. Arbetsförmedlingen beslutar om åtgärden, och a-kassa eller aktivitetsstöd utgår under studieperioden.

En förutsättning för rätt till försörjningsstöd under studier är att den enskilde följer uppgjord studieplan och gör väntade framsteg i studierna.

Sommaruppehåll

En studerande som saknar arbete eller annan inkomst under studieuppehåll på sommaren kan beviljas ekonomiskt bistånd på samma sätt som övriga arbetssökande (se arbetslös vuxen respektive arbetslös ung vuxen).

Förutsättningen är att den sökande är aktivt arbetssökande, och har varit det i god tid (generellt minst tre månader) innan studieuppehållet. Försörjningsstöd kan beviljas för de veckor den sökande inte erhåller studiemedel från CSN.

Studerande som beviljas försörjningsstöd i avvaktan på att lön utbetalas från sommarjobb, ska beviljas bistånd med förbehåll om återkrav.

Studerande ungdom

Föräldrar har underhållsskyldighet för sina barn fram tills barnet fyller 18 år eller så länge den unge går i skolan, dock längst till dess att den unge fyller 21 år vilket framgår av FB 7 kap 1 § 2 st. Underhållsskyldigheten innebär att barnets grundläggande försörjning ska tillgodoses och fullgörs vanligtvis genom att föräldern betalar barnets boende, mat och liknande. Underhållsskyldigheten upphör om den unge avbryter sina studier efter fyllda 18 år. Dock inträder underhållsskyldigheten igen om studierna återupptas, fram tills dess att den unge fyller 21 år.

Mottagningsgruppen på Barn- och ungaenheten tar emot samtliga ansökningar och anmälningar gällande personer som är mellan 18-21. Om en ungdom som omfattas av föräldrars underhållsskyldighet ansöker om ekonomiskt bistånd ska alltid föräldrarna kontaktas för utredning av möjligheten att fullfölja sin underhållsskyldighet. Om föräldrarna inte bedöms kunna fullfölja sin underhållsskyldighet eller om det bedöms olämpligt på grund av exempelvis våld att den unge ska vara beroende av sina föräldrar för sin försörjning, kan den unge själv ansöka om försörjningsstöd. Ungdomen räknas då som eget hushåll och beviljas norm i nivå med vuxen.

Föräldrar är inte försörjningsskyldiga för barnens eventuella barn.

Familjer med ungdomar som studerar på gymnasienivå ska uppmanas att söka extra tillägg till studiemedel från CSN. Ansökningsblankett finns på CSN:s hemsida, och ansökan ska vara CSN tillhanda senast 30:e juni det läsår som den studerande ansöker om tillägg för. Extra tillägg till studiemedel ska inte medräknas som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd. Men om eleven sparar det extra tillägget ska detta räknas med som inkomst efter att läsåret upphört. De som studerar på gymnasienivå och är berättigade till underhållsstöd har möjlighet att få fortsatt underhållsstöd från 18 år till fyllda 21 år. Ensamstående förälder har rätt till underhållsstöd. Ansökan om underhållsstöd eller förlängt underhållsstöd görs hos Försäkringskassan.

För studerande ungdom i ett hushåll som uppbär försörjningsstöd och som sommarjobbar eller har extraarbete gäller att inkomst av arbete inte skall räknas som del av familjens inkomst om familjen får ekonomiskt bistånd.

Den unge kan under ett år tjäna upp till ett basbelopp innan inkomsten medräknas som inkomst för familjen, och då endast avräknas mot den unges del av hushållets kostnader.

Skolungdomar får till och med det år de fyller 18 år ha feriearbete på sommaren utan att lönen påverkar familjens rätt till försörjningsstöd. Inkomst från kvälls- eller helgarbete under terminerna som är av ringa omfattning ska inte heller räknas som inkomst vid behovsprövning för familjen.

Kurslitteratur

Beviljas generellt inte.

2.4 Utländska medborgare

2.4.1 Utländska medborgare utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Om ett akut behov inte kan tillgodoses på annat sätt kan försörjningsstöd komma ifråga. Det bör då i regel avse biljett till hemlandet, att besöka ambassaden samt matpengar i avvaktan på hemresa.

Personer som uppehåller sig i Sverige illegalt, s.k. papperslösa bör endast beviljas ekonomiskt bistånd om det finns en akut nödsituation. Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att nödsituation föreligger.

2.4.2 Nordiska medborgare

En ansökan om ekonomiskt bistånd prövas utifrån samma bedömningsgrunder som gäller för svenska medborgare. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare (se nedan).

2.4.3 Utländska medborgare med permanent eller tidsbegränsat uppehållstillstånd eller arbetstillstånd.

Ansökan om ekonomiskt bistånd prövas utifrån samma bedömningsgrunder som gäller för svenska medborgare.

2.4.4 Flyktingar och "Glappet"

Individer som nyligen fått uppehållstillstånd som flykting eller har nyligen flyttat till en anhörig i Sverige som har fått uppehållstillstånd som flykting kan omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända i 2 år (SFS 2010:401)

Det finns två typer av flyktingar som anvisas till kommunen, anvisade flyktingar (ABO) och kvotflyktingar. Det finns även en tredje typ av flyktingar som inte

anvisats av Migrationsverket till kommunen, utan som själva hittat eget boende (EBO) här.

Kvotflyktingar flygs direkt till Sverige från annat land och har i regel inte haft någon annan inkomst innan de kommer till Lerums kommun. Anvisade flyktingar samt EBO har haft LMA-ersättning från Migrationsverket. Såväl kvotflyktingar som anvisade flyktingar och EBO ska vid ankomst till Lerums kommun ansöka om etableringsersättning via Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan via sidan av andra ersättningar som exempelvis föräldrapenning, bostadsbidrag, eller omvårdnadsbidrag.

Det kan dock ta ett tag innan inkomsterna kommer igång med olika ersättningar eftersom de först behöver skaffa personnummer, folkbokföra sig och skrivas in på Arbetsförmedlingens etableringsprogram innan de kan få ersättning från Försäkringskassan. Framförallt kan detta förfarande ta tid för kvotflyktingar, som allra först behöver skaffa ett LMA-kort från Migrationsverket innan de kan besöka övriga myndigheter. Detta tidsmellanrum, från att en flykting anländer till kommunen till dess att etableringsersättning eller annan ersättning kan bli komma igång, brukar benämnas ”Glappet”. Under den tid som den nyanlände som numera befinner sig i Glappet kan den ansöka om ekonomiskt bistånd hos Enheten för Mottagande och Integration (EMI). Ansökan om ekonomiskt bistånd handläggs då av flyktingsamordnare på enheten.

När den nyanlände blir inskriven i etableringsprogrammet, upprättar Arbetsförmedlaren en etableringsplan tillsammans med den enskilde. Personen behöver delta i aktiviteter samt söka jobb aktivt. Personen bli inskriven i etableringsprogrammet och beviljas etableringsersättning under 2 år. Förutom etableringsersättning får barnfamiljer etableringstillägg till barnen medan ensamstående får bostadsersättning om de bor ensamma. Syftet med etableringen är att hjälpa den enskilda ut på arbetsmarknaden och ut i självförsörjning.

Beroende på ett flertal faktorer, kan den enskilde ha behov av fortsatt kompletterande ekonomiskt bistånd trots att hen har kommit igång med olika ersättningar. Dessa faktorer är oftast de följande:

Hushåll med många medlemmar, där olika bidrag och ersättningar inte är tillräckliga.

Vuxna ensamstående som delar bostad med annan än sitt eget barn och som därför varken kan få etableringstillägg eller bostadsersättning.

Hushåll där bostadshyran överstiger den norm som finns satt för bostadsersättning eller bostadsbidrag

2.4.5 Övriga nyanlända och flyktingar

Det finns flyktingar som inte har rätt till etableringsersättning och kan ansöka om ekonomiskt bistånd på Enheten för Mottagande och Integration. Dessa tillhör oftast följande kategorier:

- Flyktingar som kan ej skrivas in i etableringsprogrammet på grund av hälso-och sociala problem. Målet är att de rustas upp och få hjälp och stöd för att kunna bli inskrivna lite senare
- Ensamkommande ungdomar som har fått uppehållstillstånd på grund av gymnasielagen
- Äldre flyktingar över 65 år som väntar på pension.
- Flyktingar som tillhör jobb- och utvecklingsgarantin, men som har en familjemedlem som har rätt till att ingå i etableringsprogrammet

2.4.6 Etableringsprogram

Gällande etableringsprogram för nyanlända finns en särskild överenskommelse mellan arbetsförmedlingen i Lerum, migrationsverket och Lerums kommun. För innehåll i etableringsprogram se överenskommelsen.

2.4.7 Asylsökande

Asylsökande skall alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Migrationsverket ansvarar också för boendet. Bidraget utbetalas till dess att personen fått uppehållstillstånd. Därefter ska man erhålla etableringsersättning. En kommun ska dock lämna bistånd till den som omfattas av LMA om de vistas i kommunen och om biståndet behövs till dess att Migrationsverket tar över ansvaret.

När en person fått uppehållstillstånd träder rätten till bistånd enligt SoL in. Under den tid Migrationsverket utreder förlängning av ett uppehållstillstånd ska en ansökan om ekonomiskt bistånd prövas enligt SoL. Asylsökande som fått avslagsbeslut omfattas av LMA. (För mer detaljerad information se sidan 29 i handboken för ekonomiskt bistånd från Socialstyrelsen)

2.4.8 EU-medborgare

EU-medborgare har uppehållsrätt i landet under tre månaders tid, eller så länge man har arbete eller en realistisk chans till arbete. Efter tre månaders vistelse i Sverige har EU-medborgare fortsatt uppehållsrätt utan uppehållstillstånd om de har arbete, är egenföretagare eller aktivt söker jobb och har en realistisk chans till arbete. Förutsättningen för EU-medborgares rätt till att vistas i Sverige är bland annat att man inte är en belastning för biståndssystemet.

Bedömning ska alltid göras av om den sökande har Lerum som bostättningskommun, på samma sätt som vid övriga ansökningar om ekonomiskt bistånd.

Om en EU-medborgare söker ekonomiskt bistånd ska bedömning göras av den sökandes uppehållsrätt i Sverige. Upphållsrätt kan man ha om man är:

- Arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- Aktivt arbetssökande och bedöms ha en verklig möjlighet att få en anställning. För att anses vara aktivt arbetssökande ska man vara inskriven vid arbetsförmedlingen och vara beredd att ta anvisat lämpligt arbete, samt i övrigt uppfylla kriterierna som ställs på arbetssökande svenska medborgare som söker ekonomiskt bistånd. Om en person har sökt arbete i sex månader utan resultat bedöms man som huvudregel inte ha en verklig möjlighet till anställning.
- Familjemedlem till en EU-medborgare med uppehållsrätt enligt ovanstående två punkter.

Om den sökande inte uppfyller ovanstående krav om uppehållsrätt och hemvist är han/hon som huvudregel inte berättigad till ekonomiskt bistånd. I vissa fall kan akut bistånd ändå behöva beviljas för att kunna bekosta exempelvis resa till hemlandet, samt kost och logi i väntan på resan.

Se även socialstyrelsens handbok: "Ekonomiskt bistånd – handbok för socialtjänsten" s. 38-43.

Även den som studerar vid en etablerad utbildningsinstitution eller bara vistas i landet har uppehållsrätt. Detta är under förutsättning att den enskilde har tillräckliga resurser för att försörja sig och sina familjemedlemmar samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige. Därmed föreligger inte rätt till ekonomiskt bistånd även om en nödprövning kan göras vid akuta situationer.

Familjemedlemmar till en EU-medborgare som har uppehållsrätt i Sverige har också uppehållsrätt i Sverige. Uppehållsrätten för EU-medborgare och deras familjemedlemmar finns så länge kriterierna är uppfyllda. När EU-medborgare har haft uppehållsrätt och bott i Sverige i fem år utan avbrott har personen permanent uppehållsrätt. Personen kan ansöka om permanent uppehållsrätt hos Migrationsverket.

2.4.9 Om en sökande inte uppfyller kraven för uppehållsrätt

Om kraven för uppehållsrätt inte uppfylls och uppehållstillstånd saknas har den enskilde inte rätt att vistas i Sverige och ska därför lämna landet. Den sökande ska då bedömas efter samma principer som papperslös, se nedan.

2.4.10 Papperslösa

Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan nödvändiga tillstånd. I denna grupp ingår personer som har fått ett utvisningsbeslut, personer vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats och personer som aldrig har sökt något uppehållstillstånd. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt.

Papperslösa saknar legal bosättning i Sverige. Socialtjänstens ansvar är därför begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nöd) när personen vistas i

kommunen (2 a kap 2§ SoL). Vilket stöd och hjälp som är att anse som akut ska på samma sätt som för andra personer som omfattas av bestämmelsen bedömas efter en individuell prövning. Det finns inga särskilda bestämmelser som gäller specifikt för papperslösa, utan de ska behandlas på samma sätt som andra personer som vistas i kommunen och söker stöd från socialtjänsten.

3 Dokumentation

Utifrån rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att dokumentera överväganden och bedömningar.

3.1 Ansökan

Huvudregeln är att ansökningsblanketten ska användas. En skriftlig ansökan i annan form eller en muntlig ansökan gäller dock i princip också och ställning måste tas till varje ansökan. Det är viktigt att skilja mellan en ansökan och ett rådgivande samtal. Om förhållandet är oklart ska handläggaren kontrollera med den sökande om det föreligger en ansökan eller inte. Om så är fallet ska den sökande uppmanas att redogöra för sina förhållanden genom att fylla i ansökningsblanketten för att utredning ska kunna genomföras.

Den sökande ska få tydlig vägledning om hur blanketten ska fyllas i. Informationsbladet ”Information om ekonomiskt bistånd” bör användas.

Om en ofullständig ansökan inkommer ska den som huvudregel kompletteras av den sökande. Detta kan ske genom att den sökande erbjuds tid för besök eller genom att en kopia på ansökan skickas hem till den sökande för komplettering. Även denna kopia ska skrivas under av den sökande. I vissa fall kan beslut om avslag fattas med hänvisning till att den sökande inte medverkar till att en utredning kan genomföras. Handläggaren ska aldrig skriva på ansökningsblanketten. Om ytterligare uppgifter kommer från sökande muntligt ska detta dokumenteras i journal i verksamhetssystemet.

I de fall där handläggaren kommit fram till att sökanden saknar förmåga att fylla i ansökan, till exempel på grund av funktionsnedsättning, kan undantag göras från det kravet på sökanden. Detta ska då tydligt dokumenteras. Dokumentationen av inhämtade uppgifter ska ske i journal.

När en ansökan om ekonomiskt bistånd inkommer ska nämnden alltid utan dröjsmål inleda en utredning. Nämnden har inte rätt att neka till att ta emot ansökningar.

3.1.1 Sent inkommen ansökan

Om en ansökan inkommer mer än 10 dagar efter månadsskifte görs reducering av norm efter en individuell bedömning.

3.2 Utredning

Begreppet utredning gäller för all verksamhet som behövs för att göra det möjligt för en myndighet att fatta beslut eller lämna begärt yttrande i ett ärende. Utredning används också som ett sammanfattande begrepp för det slutliga dokument som själva utredandet utmynnar i. Syftet är att ge beslutsfattaren ett tillförlitligt beslutsunderlag för valet av bistånd.

Utredningar som rör ekonomiskt bistånd sker med stöd av 11 kap 1 § Sol. Grunden för en utredning är att ta reda på orsakerna till att den enskilde inte kan försörja sig själv. I samband med första ansökan om bistånd ska därför en grundutredning göras som syftar till att kartlägga vilka behov som finns och vilka möjligheter och resurser den enskilde har att själv tillgodose dessa. Handläggaren måste skaffa sig en helhetsbild av försörjningshinder, resurser och behov. Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att ge tillfredställande underlag för beslut, men inte mer genomgripande än vad som är nödvändigt för utredningens syfte. Den enskilde ska ges reellt inflytande i utredningsprocessen och utredningsarbetet ska göras tillsammans med honom eller henne. När utredningen är klar ska den utmynna i ett beslut rörande rätten till bistånd samt en arbetsplan innehållande vad som behövs för att nå målet för självförsörjning. Det är viktigt att komma ihåg att beslut endast får baseras på information som finns dokumenterad. Om den enskilde har en annan uppfattning i någon fråga, till exempel vilken insats som är lämplig, ska detta alltid dokumenteras. I varje utredning som görs rörande familjer ska barnens situation särskilt uppmärksammas.

Löpande utredningar om rätten till bistånd görs därefter inför varje beslut och utgår från den dagsaktuella situationen och från uppgifterna i grundutredningen. Ny ansökan krävs vid varje tillfälle. När situationen förändras eller om biståndsbehovet blir långvarigt bör ny grundutredning göras, minst en gång per år.

3.3 Beslut

Beslut om bistånd ska fattas på grundval av utredningen. Beslut ska fattas efter varje ansökan om ekonomiskt bistånd. Om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt, och om den sökande gör vad den kan för att bli självförsörjande, det vill säga följer sin arbetsplan, så ska ansökan som regel beviljas.

3.4 Avslag

Om den sökande inte bedöms uppfylla förutsättningarna för rätt till försörjningsstöd bistånd ska ansökan avslås. Om personen inte arbetar mot självförsörjning, är det i de flesta fall grund för avslag. Som huvudregel avslås ansökan för hushållet som helhet. Underhållsskyldighet gentemot övriga familjemedlemmar går före familjemedlemmars rätt till försörjningsstöd och föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskap innebär.

Vid ett överklagat avslagsbeslut ska en bedömning alltid göras om det i det särskilda fallet föreligger en akut nödsituation. Den enskilde kan då ha rätt till reducerat försörjningsstöd, för exempelvis mat och hyra för att undvika allvarliga sociala konsekvenser. Ett avslagsbeslut innebär inte att andra insatser för stöd till egenförsörjning inte kan sättas in.

Ett avslagsbeslut (om bistånd helt eller delvis avslås) bör skickas till den enskilde senast dagen efter att beslutet fattades. Om beslutet kan överklagas enligt förvaltningslagen ska socialtjänsten lämna beslutet skriftligt med en skriftlig

hänvisning om hur man överklagar. Beslut som avslås med stöd av 4 kap 2 § SoL kan endast överklagas med kommunalbesvär.

3.5 Överklagan

När den sökande får avslag på en ansökan om bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen har den enskilde möjligheten att få sin överklagan prövad hos allmän förvaltningsdomstol. Den sökande ska få information om möjligheten att överklaga och vid behov ska den sökande även få hjälp med att göra överklagan.

När överklagan inkommer ska en rättidsprövning göras och har överklagan inkommit i rätt tid ska en omprövning göras.

Kvarstår avslaget efter omprövning ska överklagan skickas till Förvaltningsrätten i Göteborg. Följande handlingar ska bifogas överklagan:

- Ett yttrande som beskriver grunderna till avslaget och varför beslutet kvarstår.
- Beslutsmeddelande
- Senaste grundutredning
- Ansökan och handlingar som lämnats in tillsammans med ansökan.
- Övriga handlingar som ex. journalanteckningar som rör beslutet.

Överklagan och yttrande skickas i original till förvaltningsrätten, resterande handlingar skickas i kopior. Överklagan ska skickas till Förvaltningsrätten omgående och senast inom en vecka efter att den inkommit till Sektor stöd och omsorg.

Om det överklagade beslutet ändras efter omprövning ska överklagan skickas till Förvaltningsrätten i Göteborg. Följande handlingar ska bifogas överklagan:

- Ett yttrande där det framgår att beslutet ändrats enligt klientens önskemål
- Beslutsmeddelande

Har överklagan inte inkommit i rätt tid, inom 3 veckor från det att klienten tagit del av beslutet, så fattar socialsekreterare beslut om att avvisa överklagan. Detta beslut är i sig möjligt att överklaga till Förvaltningsrätten.

Vid avslag på en ansökan om bistånd enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen saknar den enskilde möjligheten att få sin överklagan prövad hos allmän förvaltningsdomstol. Istället kan det prövas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen. Då prövas endast lagligheten i och inte lämpligheten av beslutet. Domstolen kan upphäva eller fastställa beslutet men inte ersätta det med ett nytt beslut. Överklagan görs av den enskilde direkt till förvaltningsrätten. Om överklagan inkommer felaktigt till socialtjänsten ska den skickas omgående till förvaltningsrätten. Socialtjänsten ska inte göra någon omprövning, rättidsprövning eller skriva något yttrande.

3.6 Arbetsplan

Arbetsplan ska finnas i samtliga ärenden.

Arbetsplanen ska upprättas i samråd med den enskilde och ska tydliggöra hur den enskilde individen ska uppnå självförsörjning. Överenskommelse om aktuella mål och aktuell ansvarsfördelning ska framgå. En arbetsplan är ett hjälpmedel som används för att få till stånd ett målinriktat arbete.

Av arbetsplan ska framgå vilka krav och motprestationer socialtjänsten ställer för att försörjningsstöd ska kunna utgå. Arbetsplanen ska regelbundet följas upp och insatsernas resultat ska utvärderas regelbundet. Planen ska justeras utifrån resultat och framgång. Inledningsvis kan göras en något generell arbetsplan med fokus på försörjningen, för att tydliggöra vilka mål man har gemensamt och vilka krav som ställs för att klienten ska kunna få försörjningsstöd. Arbetsplanen ska sedan revideras vid behov. Längden på arbetsplanen kan variera beroende på individens livssituation, men bör vara 3-6 månader. Den första planen som görs bör vara max 3 månader.

3.7 Samordnad individuell plan (SIP)

Samordnad individuell plan, (SIP), ska upprättas tillsammans med den enskilde om det finns behov av insatser både från socialtjänst och hälso- och sjukvård och där samordning behöver ske. Handläggare kan ta initiativ till en SIP förutsatt att den enskilde samtycker. Den enskilde ska vara delaktig i upprättandet av en SIP.

Samordnad individuell plan är lagstadgad sedan 1 januari 2010 i både SoL 2 kap 7 § och HSL 3 f § och gäller för personer i alla åldrar. SIP är användbart när kompetens behövs från flera verksamheter och där ansvarsfördelning behöver tydliggöras. En SIP kan vara ett arbetsredskap när insatser behöver ges samtidigt eller i särskild ordning. En annan orsak till behov av SIP är att den enskilde upplever att denne ”bollas” mellan olika instanser. I en

SIP kan även andra samhällsinstanser, såsom försäkringskassa eller arbetsförmedling behöva kopplas in för att samordna sina insatser kring den enskilde.

3.8 Förebygga felaktiga utbetalningar

Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. Det kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter. Varje sökande ska ges tydlig information både om sin rätt till bistånd och om sin skyldighet att lämna korrekta och fullständiga uppgifter samt skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Sökanden ska också få information om konsekvenserna om han eller hon lämnar oriktiga uppgifter. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller före utbetalning.

Alla sökande ska underteckna en bekräftelse på att han eller hon har tagit del av informationen och förstått den.

Att kontrollera de uppgifter som den sökande lämnar i samband med ansökan om bistånd ingår som en del i utredningen innan beslut fattas. Utgångspunkten för utredningen är ansökningsblanketten. Uppgifter som ska kontrolleras är identitet och uppehållsrätt/uppehållstillstånd, boende och vistelse, folkbokföring, vårdnadshavare för barn i hushållet, samt om personen är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Dessutom ska kontroll av inkomster och tillgångar, exempelvis bilinnehav göras.

Nödvändiga kontroller ska göras innan beslut om utbetalning fattas. Vissa omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar bör också särskilt uppmärksammas. Det gäller att den sökande egentligen är sammanboende, att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i hushållet, att en sökande har inkomster av anställning eller arbete utan att arbetsgivaren betalar skatt, undanhåller tillgångar eller samtidigt får ekonomiskt bistånd i annan kommun.

I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag. Felaktiga utbetalningar ska konsekvent utredas, beslut om återkrav fattas och återkraven ska följas upp samt ytterst drivas i domstol. Om det finns anledning att anta att ett bidragsbrott har begåtts i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd ska polisanmälan alltid göras och skadestånd yrkas (se avsnittet om bidragsbrottsanmälan).

3.9 Inkomster

Vid beräkning av behovet av försörjningsstöd görs avdrag helt för hushållets samtliga faktiska inkomster.

Exempel på inkomster och ersättningar som räknas (i sin helhet) är:

- arbetsinkomst
- avgångsvederlag
- a-kassa/ALFA-kassa
- aktivitetsstöd/utvecklingsersättning
- sjukpenning, rehabiliterings-, aktivitets- och sjukersättning, vårdbidrag
- föräldrapenning, graviditetspenning, närståendepenning
- pension, pensionsförmåner och livränta
- etableringsersättning
- studiestöd (dock ej extra tillägg)
- äldreförsörjningsstöd
- barnbidrag inkl. flerbarnstillägg (efter 16 år måste föräldern aktivt ansöka om det)
- underhållsbidrag, underhållsstöd, efterlevandestöd till barn

- bostadsbidrag
- familjehemsersättning (arvodesdel)
- inkomst av kapital, fondmedel
- hyresinkomst
- traktamente
- skatteåterbäring
- arv
- vinst
- skadestånd
- sparade medel
- studiemedel
- omvårdnadsbidrag

Även andra former av inkomster som ska inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd kan förekomma, exempelvis en persons insättningar på konto.

Inkomster som hushållet inte kan förfoga över skall dock inte tas med, t ex överskjutande skatt som tas i anspråk av kronofogdemyndigheten eller där överförmyndare kontrollerar barns tillgångar och inte ger samtycke till uttag.

Avdragsreglerna omfattar däremot inte tillfälliga bidrag från stiftelser och fonder. Är en viss inkomst avsedd att täcka en merkostnad som den enskilde har skall inkomsten inte reducera försörjningsstödet, t ex ersättning för merkostnader till följd av funktionshinder och extra tillägg till studiestöd.

Inkomster som delvis reducerar ekonomiskt bistånd

- Familjehemsersättning: Hela arvodesdelen räknas som inkomst samt 25/12 % av gällande prisbasbelopp som utgör ersättning av bostad i omkostnadsersättningen per månad och barn.
- Stipendier som är villkorade eller riktade till särskilda ändamål. Bedömning av hur ett stipendium ska reducera ekonomiskt bistånd får göras från fall till fall.

Inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd

- Extra tillägg till studiebidrag till gymnasiestuderande ungdomar
- Stipendier eller fondmedel som utbetalats efter en social bedömning, till exempel från kommunen
- Försäkringsersättning eller skadestånd. Ekonomisk del avsett för särskilt ändamål som till exempel ersättning för läkar- eller tandvårdsbehov som uppkommit av skadan

- Handikappersättning
- Merkostnadsersättning för vuxna och barn med funktionsnedsättning
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort
- CSN körkortslån

Beträffande handikappersättning och merkostnadsersättning är det viktigt att kontrollera vilka kostnader ersättningen ska täcka, då dessa kostnader således inte ska täckas av ekonomiskt bistånd.

3.9.1 Fiktiva inkomster

Den sökande är skyldig att ansöka om de socialförsäkringsförmåner som är möjliga för att bidra till sig egen försörjning. Handläggaren ska uppmana den enskilde att göra ansökan och om den enskilde inte lämnat in en ansökan inom 1 vecka från att information getts av handläggaren ska ansökan om försörjningsstöd avslås med hänvisning till att den enskilde inte gjort vad hen kunnat för att öka sin egen försörjningsförmåga.

3.9.2 Jobbstimulans- särskild beräkningsgrund enligt 4 kap. 1 b § SoL

Om den sökande har beviljats försörjningsstöd i 6 månader utan avbrott och börjar arbeta har hen rätt att behålla en del av sin lön. Detta kallas särskild beräkningsgrund. Efter ett beslut om särskild beräkningsgrund räknas bara 75 % av arbetsinkomsten.

Om en enskild efter tvåårsperioden åter får försörjningsstöd under sex sammanhängande månader är hen åter kvalificerad för jobbstimulans. Om personen flyttar till en annan kommun under pågående period med jobbstimulans omfattas hen fortfarande av beräkningsregeln. Det finns ingen gräns för hur många gånger en person kan få jobbstimulans.

3.9.3 Skadestånd och försäkringsersättningar

Försäkringsersättningar och skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster ska som regel inte räknas som en tillgång eller inkomst. Ersättningen är avsedd för att den enskilde ska kunna ersätta det förlorade, t ex hemutrustning. Om ersättningen avser förlorad arbetsinkomst bör den dock beaktas som tillgång/inkomst. Detsamma gäller om det ersättningen/skadeståndet avser att ersätta hade kunnat tillgodose den enskildes behov genom att avyttras. Till exempel en bil eller annat som bedöms vara en realiserbar tillgång.

3.9.4 Kapital och andra tillgångar

Om en person har kapital och andra tillgångar som kan täcka den sökandes behov av försörjning och livsföring i övrigt skall försörjningsstöd normalt inte utgå. Huruvida en inkomst är skattepliktig eller inte har ingen betydelse. Exempel på kapital och andra tillgångar är fastigheter, bilar eller andra fordon, kontanter,

aktier, arv, obligationer, pensionsförsäkringar, ersättningar från försäkringsbolag och andra realiserbara tillgångar.

Fastighet skall räknas som realiserbar tillgång om boendekostnaderna avsevärt överstiger hyran för en tillräckligt stor hyreslägenhet och om ett byte av bostad inte medför allvarliga sociala konsekvenser.

Det är den enskilde själv som ska värdera sin fastighet, tomt- och bostadsrätt och visa underlag för socialtjänsten. Socialtjänsten kan kontakta mäklar företag och fråga vad ett objekt har för marknadsvärde.

Vid krav på försäljning behöver hänsyn tas till följande:

- Om försäljning bedöms kunna ge ett intäktsöverskott
- Möjligheten till att ordna annat boende
- Hänsyn till vilka sociala konsekvenser en flytt kan få

Om bedömning är att den sökande ska avyttra sin bostad skall hen ges skäligt rådrom för avyttrande och byte av bostad med max fyra månader.

Under tiden för rådrommet kan faktisk boendekostnad beviljas.

Fastighetsinnehav framgår av deklARATIONEN om den sökande var ägare till fastigheten den första januari inkomståret. Fastighetsregistret visar om en person har lagfart och därmed äger fastighet eller tomträtt. Genom förfrågan hos lantmäteriet kan socialtjänsten få uppgift om en person har lagfart för en fastighet eller tomträtt. Det finns inget centralt datoriserat register över om en person äger andel i bostadsrätt, utan registrering sker av varje bostadsrättsförening. Det kan däremot framgå om en person är folkbokförd i en fastighet som är en bostadsrättsförening. Om den enskilde har ett funktionärsuppdrag, är styrelsemedlem eller firmatecknare, i sin bostadsrättsförening kan socialtjänsten få uppgift om detta genom bolagsregistret.

3.9.5 Tillgångar som kan undantas

Det kan finnas skäl att låta en enskild person ha kvar tillgångar. Ålderspensionärer som äger kapital som inte överstiger 50 % av prisbasbeloppet och barn, som äger kapital som inte överstiger 15 % av prisbasbeloppet, bör kunna erhålla försörjningsstöd enligt riktlinjerna.

3.9.6 Barns tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Har barn tillgångar kan dessa beaktas när det gäller barnets del av försörjningsstödet eller en ansökan om ekonomiskt bistånd som avser barnet. Att barnets tillgångar är satta under överförmyndarspärren är inte ett hinder om det avser att täcka barnets behov. Tillgångar som inte kan disponeras skall dock inte tas med vid bedömningen. Det kan vara fråga om försäkringsersättningar som är avsedda att täcka framtida

inkomstbortfall, bankmedel eller fast egendom som inte är möjligt att förfoga över på grund av bestämmelser i gåvobrev eller testamente.

3.9.7 Barns och skolungdomars inkomst av eget arbete

Enligt 4 kap 1a § SoL får hemmavarande barns och skolungdomars, under 21 år, inkomster ej räknas med vid familjers ansökan om försörjningsstöd innan de överstiger ett prisbasbelopp per år.

Enligt socialstyrelsen¹ kan bestämmelsen i 4 kap 1 § om skolungdomars arbetsinkomster inte vara tillämplig om den unge saknar föräldrar med försörjningsplikt. Bestämmelsen gäller vid prövning av föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för hemmavarande skolungdomar. Däremot kan den särskilda beräkningsregeln i 4 kap 1b § SoL, jobbstimulansen vara tillämplig.

4 Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL. Försörjningsstöd är uppdelat i två delar: Dels en norm som gäller för hela landet (riksnormen), dels en del som gäller rätt till ersättning för skäligena kostnader för ett antal andra behovsposter.

4.1 Riksnormen

Den del av försörjningsstödet som utgör riksnormen omfattar följande poster:

4.1.1 Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässig och fullvärdig varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. Hänsyn har tagits till att ensamhushåll beräknas ha en något högre kostnad eftersom det kan bli dyrare med mindre förpackningar.

4.1.2 Kläder och skor

Kläder och skor under hela året samt för vardag, fritid och något festligare tillfällen. Även kostnader för skoreparationer och viss kemtvätt ingår samt vissa tillbehör som paraply, armbandsur och väskor. Ryggsäckar för barn och skolungdom ingår.

4.1.3 Lek och fritid

Kostnader för vanliga fritidsaktiviteter både inomhus och utomhus samt viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t.ex. gå på bio, lyssna på musik och läsa böcker och simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, böcker m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. Även en viss kostnad för mobiltelefon ingår.

4.1.4 Barn- och ungdomsförsäkring

Kostnader för grupp- eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.

4.1.5 Hälsa och hygien

Denna post avser kostnader för den personliga hygien, t.ex. tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd. Även produkter som t.ex. plåster och solskyddsmedel ingår. Kostnaderna omfattar även hårklippning. Kostnad för preventivmedel ingår inte.

4.1.6 Förbrukningsvaror

Denna post avser varor som behövs för rengöring av bostaden och vård och skötsel av kläder och skor, t.ex. disk- och tvättmedel, toalettpapper, dammsugarpåsar, glödlampor och skokräm.

4.1.7 Dagstidning och telefon

I denna post ingår kostnader för helårsprenumeration på en dagstidning, samtalsavgift för telefon eller kostnad för mobiltelefon och mobiltelefonsamtal inom Sverige. Posten omfattar också vissa kostnader för att skicka kort och brev.

4.1.8 Förhöjd norm

Förhöjning av normen kan ske vid merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar samt vid merkostnader för umgänge med barn. Enligt lagens förarbeten sägs att nivån på biståndet inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

Merkostnader till särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Exempelvis diabetesdiagnos är inte skäl nog till högre ersättning då de rekommenderas att äta normal, sund kost.

I de fall merkostnader täcks av handikappersättning/vårdbidrag beviljas inte kostnaden.

4.1.9 Norm vid umgänge med barn

Varannan helg

Den förälder som barnet är folkbokfört hos, har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om den andre föräldern helt eller delvis inte betalar underhållsbidrag.

Förälder som uppbär försörjningsstöd och som barnet inte huvudsakligen bor tillsammans med erhåller tillägg för umgänge med dagsbelopp, som registreras i normberäkningen utifrån antal dagar. Om möjligt bör avtal eller dom lämnas som underlag vid bedömningen för norm vid umgänge med barn.

Om boendeföräldern uppbär försörjningsstöd skall motsvarande avdrag göras för denne vid längre umgänge till exempel vid lov. Avdrag för boendeföräldern görs inte vid umgänge varannan helg.

Växelvis boende

Vid växelvis boende, då barnet bor lika mycket hos båda föräldrarna kan vardera föräldern ansöka om underhållsstöd (utfyllnadsbidrag) hos Försäkringskassan. Barnbidraget delas lika. Enligt Försäkringskassans vägledning 2001:9 anges att barn som vistas färre än 12 dagar i månaden hos föräldern betraktas som umgänge vilket innebär att minst 12 dagar eller mer krävs för att uppfylla kriteriet för

växelvis boende för rätten till bistånd. Vid växelvis boende kan föräldern erhålla bistånd motsvarande riksnorm för barnet/barnen den tid den eller dessa bor hos föräldern. Barnet registreras i normberäkningen som 50 % bosatt i hushållet.

4.2 Skäliga kostnader utanför normen

4.2.1 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgifter för arbetslöshetskassa samt fackföreningsavgift skall utgå med det belopp som gäller för den organisation den enskilde tillhör. Den enskilde skall ansöka om reducerad avgift i det fall det är möjligt.

4.2.2 Boende och boendekostnader

Socialnämnden bör vid bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad utgå från den enskildes faktiska kostnad och behov av boende. Utgångspunkten vid bedömningen av vad som är skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig och kommunens riktlinjer om högsta godtagbara boendekostnad som listas nedan.

Vad som är skäliga boendekostnader och skälig boendestandard kan variera beroende på den enskildes situation och i vilket skede i livet han eller hon befinner sig. En person med funktionshinder kan till exempel behöva en modernare och något rymligare bostad än någon utan funktionshinder. Bostadskostnaden blir då vanligtvis också högre. För en äldre ensamstående person som lever på ekonomiskt bistånd kan det vara rimligt att acceptera en högre boendestandard och en högre hyra, än för en ung person som nyligen flyttat hemifrån.

Om boendekostnaden bedöms vara oskälig ska den sökande informeras om detta och uppmanas att sänka sina boendekostnader.

Den sökande ska få skälig tid, så kallat rådrum, på sig att sänka sina boendekostnader, som regel upp till 4 månader. Under vissa omständigheter bör dock denna tid förkortas avsevärt, till exempel om en ensamstående sökande har en stor lägenhet med dyr hyra och möjlighet att skaffa en inneboende. Den sökande ska redovisa vad den gör för att sänka sina boendekostnader och ska kunna erbjudas rådgivning om hur hen skulle kunna gå tillväga. Den enskilde ska aktivt medverka till att sänka sina boendekostnader. Särskild hänsyn ska tas till om ett eventuellt bostadsbyte medför negativa sociala eller medicinska konsekvenser. Om den sökande inte efter 4 månader sänkt sina boendekostnader kan hyresdel som överstiger högsta godtagbara annars avslås vid beräkning av försörjningsstöd.

Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om vägledande bostadskostnad.

Om den sökande anser sig behöva byta bostad under pågående bidragstid och detta är förenad med ökade boende- eller andra kostnader, är det rimligt att flyttningen alltid sker i samförstånd med socialtjänsten. I de fall det inte finns

sociala eller medicinska skäl för en flyttning bör den del av hyran som innebär merkostnad avslås. Det framräknade belopp som den sökande ska svara för består så länge som situationen inte är förändrad.

Vid utredning av om kostnaden för boendet är skälig kan hembesök göras vid behov.

Försörjningsstöd lämnas till hyra med eventuellt tillägg för uppvärmning av bostaden och övriga omständigheter som anses som skäliga. Individnämndens handläggare bör för andra boendeformer t.ex. husvagn, båt eller hotell beräkna den faktiska boendekostnaden efter omständigheterna i varje enskilt fall.

Avgift för parkeringsplats eller garage som ingår i hyran godtas endast om den sökande inte kan välja bort kostnaden. Avgift för medlemskap i hyresgästföreningen godtas inte. Kostnader för kabel-TV och andra tillval ska inte godtas annat än om sökande inte kunnat styra tillvalet. Tillval som beställs under den period sökanden har bistånd ska inte godtas.

Högsta godtagbara boendekostnad

1 - 2 vuxna 7405

1 - 2 vuxna och 1 barn 8766

1 - 2 vuxna och 2 barn 10895

1 - 2 vuxna och 3 barn 13850

1 - 2 vuxna och fler än 3 barn 13580 + 2120 per barn utöver 3

Bostadens storlek

Vid bedömning av vad som är en rimlig hyreskostnad tas hänsyn till att bostaden ska vara storleksmässigt anpassad till familjens behov till så låg hyra som möjligt. Huvudregeln är att det i en bostad kan bo upp till två personer per rum, kök och badrum oräknat, och att ett hushåll med fler personer än så i en bostad kan betraktas som trångbodda. En individuell prövning måste dock göras i varje enskilt fall, där hänsyn tas till om det finns hälsomässiga eller sociala skäl att göra en annan bedömning. Något generellt krav att flytta till en mindre bostad finns inte, och när bedömning görs av om den sökande har möjlighet att minska behovet av försörjningsstöd genom att flytta till en billigare bostad görs en individuell bedömning.

Vid bedömning av skälig boendekostnad ska hänsyn tas till barns behov av utrymme också då den som uppbär försörjningsstöd enbart har barnet hos sig under umgängestid. Behovet av utrymme ska ställas i relation till omfattningen av umgänget. Barn som vistas hos umgängesföräldern oregelbundet eller sällan, har inte samma behov av utrymme som barn som vistas hos föräldern ofta eller regelbundet. Om barnet bor lika mycket hos båda föräldrarna (växelvis boende), skall båda föräldrarnas boendekostnad beräknas som för boendeförälder. Beaktande av barns stigande ålder ska göras.

Andrahandsboende

Om en lägenhet hyrs i andra hand, bör Individnämnden godta den hyra som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen har avtalat, under förutsättning att den är skälig. Socialtjänstens uppgift är att bedöma hyreskostnaden i sig tillsammans med behovet av bostad, och inte skäligheten av vad lägenhetsinnehavaren eventuellt tjänar på sin uthyrning. Därför ska förstahandshyresgästens hyresavtal eller kostnad inte utredas. Denna person har inte sökt bistånd och gett tillåtelse till att hans eller hennes förhållanden utreds. Ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas. Ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta ska innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, kostnad för hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå.

Om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren kan hembesök göras vid behov för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Om bistånd till hyran ska utgå ska den sökande i normalfallet vara folkbokförd på adressen.

Inneboende

För en inneboende som inte är släkting med bostadsinnehavaren bör bostadskostnaden vara den hyra som avtalats och betalats fram till ansökan om bistånd, om kostnaden är skälig. Vid inneboende i någon form kan hembesök göras vid behov för att kontrollera avtalets riktighet, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Om bistånd till hyra ska utgå, ska den sökande i normalfallet vara folkbokförd på adressen.

Sökande som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

När syskon, nära släktingar eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet utan att vara samboende. Den som söker boendekostnad och har hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren skall uppvisa kopia på kontrakt och senaste hyresavi för att kostnaden skall kunna beräknas. Sökande som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren bör inte betraktas som inneboende.

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden ska man beakta hur stor andel av bostaden den enskilde disponerar och om den sökande lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren. Vid beräkning av boendekostnaden se Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av boendekostnaden om ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag, som finns i Försäkringskassans författningssamling. I dessa räknas varje rum som två enheter och köket som en enhet.

Exempel: Om den biståndssökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad på fyra rum och kök, innebär det att han eller hon disponerar två av totalt nio enheter (fyra rum x 2 = 8 + kök = 9 enheter). Hela boendekostnaden är 6 000 kr per

månad. Den sökandes andel av boendekostnaden beräknas då genom att 6 000 divideras med 9 och därefter multipliceras med 2, det vill säga $6\ 000/9 \times 2 = 1\ 333$ kr per månad. (se sidan 57 i Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd: handbok för socialtjänsten).

Unga som bor hemma

Huvudprincipen är att ungdomar som inte har flyttat hemifrån någon gång inte har rätt till boendekostnad när de bor kvar i föräldrahemmet. När föräldrar förlorat bostadsbidrag/bostadstillägg kan en hemmaboende ungdom som slutat gymnasiet få hyresdel beviljad för den del som bostadsbidraget/bostadstillägget sjunker under förutsättning att det finns syskon kvar i hushållet. Ungdomen ansvarar för att visa underlag. När den unge varit självförsörjande och endera bott i egen bostad minst tre månader i följd eller i minst sex månader innan ansökan betalat del av hyra i föräldrahemmet kan försörjningsstöd utgå under förutsättning att det finns inneboendekontrakt/avtal som kan uppvisas. Hyresdel räknas ut enligt det beräkningssätt som beskrivs ovan (sidan 57 i handboken från Socialstyrelsen).

När föräldern är aktuell för försörjningsstöd räknas andel av hyra som inkomst vid den ekonomiska beräkningen för föräldern, då förälderns försörjningsansvar upphört.

När föräldrar har flera barn hemma, både under 18 år och som de inte längre är försörjningsskyldiga för söker föräldrarna bostadsbidrag som barnfamilj. Försäkringskassan räknar ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som Försäkringskassan fastställt som hyresdel.

Ungdomar utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala eller medicinska skäl till flyttningen.

Delad bostad

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden bör Individnämnden beakta kostnaden delad med antalet boende i bostaden, inklusive barn, om flera personer delar bostad men saknar eller har begränsad hushållsgemenskap.

Egen bostad ungdomar/unga vuxna

För ungdomar/unga vuxna som saknar egen inkomst, ska inte ekonomiskt bistånd till boendekostnad för egen bostad beviljas, såvida det inte finns särskilda skäl. Behovet ska utredas och bedömas. Dessa särskilda skäl kan vara problemfyllda relationer i hemmet, sjukdom hos föräldrar mm.

Om den unge beviljas kostnader för egen bostad på grund av särskilda skäl, skall vid bedömningen vägas in den enskildes egen förmåga att själv kunna klara boendekostnaden i framtiden, dvs. bostaden bör ha en rimlig hyra. Föräldrars försörjningsförmåga skall alltid prövas när den unge studerar på grundskola eller gymnasium och är under 21 år (enligt Föräldrabalken).

Beräkning av boendekostnad i egen fastighet och bostadsrätt

I de fall boendekostnad i egen fastighet ska beviljas så ska följande utgifter godkännas vid beräkning av boendekostnaden:

- räntekostnader (30 % skattereduktion på ränteutgifter skall medtagas i de fall där jämkning ej föreligger).
- månadsavgift för bostadsrätt
- villa/bostadsrättsförsäkring
- uppvärmning
- VA-avgifter
- samfällighetsavgift
- sophämtning
- vägavgift
- sotning
- tanktömning
- fastighetsavgift

Korttidsboende

För personer som är eller riskerar att bli hemlösa gäller i första hand det egna ansvaret, dock ska kommunens yttersta ansvar alltid vägas in i bedömningen. Korttidsboende beviljas restriktivt. Ekonomiskt bistånd till korttidsboende på t.ex. vandrarhem bör endast beviljas om sökanden har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ. Se antagen riktlinje ”Vägledande bestämmelser för bistånd till boende enligt socialtjänstlagen”.

4.2.3 Egenavgift vid vård och behandling

Egenavgiften vid placering för vård och behandling av vuxna missbrukare i HVB och familjehem är densamma som vid sjukhusvård. Om personer inte har tillräckliga egna inkomster att betala avgiften med ska avgiften sättas ned eller efterges i samband med placeringsbeslutet. Försörjningsstöd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling.

4.2.4 Hushållsel

Den enskildes faktiska kostnader för hushållsel bör godtas om kostnaderna är skäliga. Vid bedömning av skälig kostnad utöver den fasta kostnaden för hushållsel ska riktlinjen vara Konsumentverkets beräkningar avseende uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet. Energiförbrukningen i en genomsnittlig svensk villa/radhus med direktverkande el är cirka 25 000 kWh per år, varav uppvärmning beräknas till 15 000 kWh, hushållsel till 5 000 kWh och varmvatten till 5 000 kWh. Energiförbrukningen i en genomsnittlig lägenhet i Sverige är cirka 12 000 kWh per år, varav 6 500 kWh är uppvärmning, 2 500 kWh är varmvatten, 2 500 kWh är hushållsel och resterande 500 kWh är tvätt och torkning.

En genomsnittlig lägenhet med 2 personer gör av med cirka 240 kWh hushållsel per månad. En lägenhet med 4 personer gör av med cirka 340 kWh per månad. Källa <http://www.energiradgivaren.se/2011/09/elforbrukning-i-en-genomsnittligvilla-respektive-lagenhet/>

Då elpriserna varierar är den beräknade medelförbrukningen av hushållsel för olika hushållsstorlekar vägledande, men får inte ses som ett tak. Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas. Vid oskäliga elkostnader bör hembesök och vägledning för billigare elkostnad erbjudas den sökande. När personer, som inte är gifta eller sambos, delar lägenhet ska kostnaderna för den fasta avgiften och förbrukningen delas på antal personer, inkl. barn.

4.2.5 Hemförsäkring

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Utgift för hemförsäkring beviljas månadsvis. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas. Om skada i hemmet uppstår kan bistånd till hemförsäkringens självrisk beviljas som bistånd för den enskildes livsföring i övrigt.

4.2.6 Nödprovning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprovning göras om en sökande hävdar att nödsituation föreligger. Ekonomiskt bistånd till akuta behov för matnorm eller akut medicinkostnad kan beviljas efter individuell provning enligt 4 kap. 1 § SoL. Vid provningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet och deras situation ska särskilt uppmärksammas.

Akut bistånd till mat kan ges med krav om återbetalning enligt 9 kap. 2 § SoL om den sökande väntar inkomst och inte bedöms medföra ekonomiska svårigheter för den enskilde, men då ska biståndet beviljas i enlighet med 4kap. 2§.

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Kontoöversikt och kontoutdrag med aktuell kontoställning samt senaste månadens transaktioner ska uppvisas. Är tiden mycket knapp bör i vart fall följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos sökanden som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får ekonomisk hjälp?
- Har sökanden medicinska eller allvarliga sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner sökanden till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Kan sökanden få hjälp från underhållsskyldig?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Akut bistånd till hushåll som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation. Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. Den sökande ska uppmanas att i första hand betala sin hyra och elräkningar, sedan köpa mat och medicin och först därefter betala andra räkningar.

Förlorad plånbok är i första hand en försäkringsfråga. Kopia på polisanmälan begärs in tillsammans med kontoöversikt och aktuella kontoutdrag. Endast nödprövning görs. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om hur han eller hon i fortsättningen kan förvara sina pengar så att samma situation inte uppstår igen. Om någon trots denna information tappar eller blir bestulen på sina pengar kan ansökan om bistånd avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga. Detta gäller även i andra fall då det är uppenbart att beskrivningen av en situation inte stämmer. När socialtjänsten är förvissad om att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan presentkort i mataffär vara ett lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt. I dessa situationer kan det också behövas hjälp till kontakt med hälso- och sjukvården.

4.2.7 Personer som tillfälligt vistas i kommunen

En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut nödsituation beviljas bistånd till en enkel biljett till hemkommun inom Norden. Efter ansökan kan matpengar för en dag beviljas om ankomsten till bostadsorten infaller på kvällstid. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan nattlogi beviljas efter särskild prövning.

4.2.8 Resor

Arbetsresor

Vid beräkning av skäligena kostnader för arbetsresor och för personer som deltar i arbetsmarknadsåtgärder bör kostnaden för resor med allmänna kommunikationer beaktas. Om en person deltar i någon form av program som arbetsförmedlingen beslutat om har den sökande rätt till viss ersättning från Arbetsförmedlingen för resor. Den sökande ska i första hand söka om bistånd till resor från Arbetsförmedlingen.

Sjukskrivna och arbetssökande

Vuxna sjukskrivna och arbetssökande kan beviljas resor för 300 kronor per månad. Månadskort till arbetssökande kan beviljas om särskilda skäl föreligger.

Sjukresor

Ekonomiskt bistånd utgår generellt inte till sjukresor, behovet bedöms kunna tillgodoses av det bistånd som beviljas till lokala resor. Den enskilde ska uppmanas att söka ersättning från Västra Götalands sjukreseenhet för kostnader utöver detta.

Egenavgiften, enligt gällande taxa, kan beviljas som ekonomiskt bistånd till vårdgivare inom Västra Götalandsregionen, om resan är en förutsättning för att vården ska kunna genomföras.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas upp till högkostnadsskydd om 1 650 kronor för en 12-månaders period (år 2020).

Resor med färdtjänst

För färdtjänstresor beviljas som huvudregel endast grundavgiften. Månadskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för Riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Sjukresor ingår inte i färdtjänstavgiften.

Vuxna som deltar i rehabilitering i öppenvård

Vuxna, som deltar i rehabilitering i öppenvård, kan vid särskilda skäl beviljas ekonomiskt bistånd till lokala resor motsvarande ett månadskort. I sådana fall skall beslutet tidsbegränsas utifrån rehabiliteringens omfattning.

Umgängesresor

Bistånd till resekostnader kan beviljas i samband med umgänge om inkomsten inte överstiger normen för försörjningsstöd. Vid bedömningen skall hänsyn tas till barnets ålder, kostnaden för resorna, färd sätt samt eventuell dom eller avtal om umgänge. Billigaste lämpliga färd sätt skall användas. Umgängesföräldern ska

höra om boendeföräldern kan stå för del av kostnaden. I de fall utövat av umgängesrätten förutsätter resor till annan ort inom Sverige ska det bedömas vad som är rimligt att en låginkomsttagare har möjlighet att bekosta.

Socialtjänsten ska enligt barnkonventionen stimulera umgänge med båda parter. Om det finns ekonomiska hinder, som parterna inte kan lösa, ska socialtjänsten göra umgänget möjligt.

Fritidsresor

Kan komma ifråga för barn/ungdomar vars föräldrar haft försörjningsstöd en längre tid minst 6 månader, där barnen har fritidsaktiviteter och är i behov av kommunala färdmedel för att kunna utöva aktiviteterna. Vid särskilda skäl kan fritidskort beviljas till barn/ungdom även om föräldrarna inte varit aktuella i 6 månader.

4.2.9 Försörjningsstöd vid vistelse på behandlingshem, vårdinstans mm

Vid vistelse på till exempel behandlingshem, stödboende, vårdinstans eller liknande ingår oftast kostnad för vissa utgiftsposter i riksnormen, som till exempel mat. Om rätt till försörjningsstöd föreligger beviljas norm för personliga kostnader avseende kläder och skor, hälsa och hygien, lek och fritid. Avdrag för mat görs om det ingår i placering.

Vissa behandlingshem/familjehem ger brukarna en så kallad ”fickpeng” veckovis eller månadsvis under deras vistelse hos dem. Detta måste kontrolleras med ansvarig handläggare eller behandlingshemmet/familjehemmet, för att säkerställa att dubbla ersättningar inte utgår under institutionsvistelsen.

Häktade eller personer som befinner sig på kriminalvårdsanstalt

Personer intagna i häkte eller kriminalvårdsanstalt erhåller fickpengar genom kriminalvården. För personer som genomgår rättspsykiatrisk utredning är sjukvården huvudman och under utredningstiden kan det därför bli aktuellt med ekonomiskt bistånd från socialtjänsten. Om personen sedan utredningen slutförts bedöms vara så sjuk att denne måste vara kvar inom den rättspsykiatriska sjukvården i avvaktan på rättegång och dom, återgår ansvaret under denna tid till kriminalvården.

Kriminalvården ansvarar för att den intagne har det akuta behovet av kläder lämpliga för årstiden vid frigivning tillgodosett. Bistånd till kläder kan beviljas om särskilda skäl föreligger efter frigivning om denne vistats i fängelse minst sex månader med max 2,8 % av prisbasbeloppet.

Personer med egen bostad

Ensamstående person som under längre tid är intagen för vård, exempelvis på sjukvårds- eller kriminalvårdsinstitution (även häkte) eller i hem för vård eller boende kan erhålla bistånd till hyra enligt följande:

Försörjningsstöd kan utgå till skälig hyra, kostnader för el, hemförsäkring och eventuell a-kasseavgift, dock längst 6 månader, under förutsättning att den enskilde i annat fall riskerar att bli bostadslös.

Möjligheten att hyra ut bostaden i andra hand under institutionsvistelsen ska undersökas av den enskilde. Den sökande bör inte uppmanas att säga upp bostadskontrakt eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering.

4.2.10 Sjukhusvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för egenavgift för ineliggande vård upp till högkostnadsskydd. Högkostnadsskydd inom Västra Götalandsregionen uppgår till 1500 kronor per löpande 30-dagarsperiod år 2020. I egenavgiften ingår kostnad för mat.

Vid längre sjukhusvistelser reduceras normen därför med motsvarande matnorm.

4.2.11 Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte beviljas under utlandsvistelse.

Personer som flyttar till eller tillbaka till Sverige har som alla andra ansvar för att planera sin situation och ska ha gjort allt de kan för att själva ordna med sin försörjning.

Rätten till bistånd bör ifrågasättas även månaden efter hemkomsten till Sverige om den enskilde inte bedömts ta ansvar för att planera sin försörjning.

Vid undantagsfall kan det finnas rätt till bistånd vid vistelse utomlands.

4.2.12 Merkostnader vid särskild kost

Förhöjning av normen kan ske vid merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar samt vid merkostnader för umgänge med barn. Enligt lagens förarbeten sägs att nivån på biståndet inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

Merkostnader till särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Exempelvis diabetesdiagnos är inte skäl nog till högre ersättning då de rekommenderas att äta normal, sund kost. I de fall merkostnader täcks av handikappersättning/vårdbidrag beviljas inte kostnaden.

4.2.13 Norm vid umgänge med barn

Varannan helg

Den förälder som barnet är folkbokfört hos, har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om den andre föräldern helt eller delvis inte betalar underhållsbidrag.

Förälder som uppbär försörjningsstöd och som barnet inte huvudsakligen bor tillsammans med erhåller tillägg för umgänge med dagsbelopp, som registreras i normberäkningen utifrån antal dagar. Om möjligt bör avtal eller dom lämnas som underlag vid bedömningen för norm vid umgänge med barn.

Om boendeföräldern uppbär försörjningsstöd skall motsvarande avdrag göras för denne vid längre umgänge till exempel vid lov. Avdrag för boendeföräldern görs inte vid umgänge varannan helg.

Växelvis boende

Vid växelvis boende, då barnet bor lika mycket hos båda föräldrarna kan vardera föräldern ansöka om underhållsstöd (utfyllnadsbidrag) hos Försäkringskassan. Barnbidraget delas lika. Enligt Försäkringskassans vägledning 2001:9 anges att barn som vistas färre än 12 dagar i månaden hos föräldern betraktas som umgänge vilket innebär att minst 12 dagar eller mer krävs för att uppfylla kriteriet för växelvis boende för rätten till bistånd. Vid växelvis boende kan föräldern erhålla bistånd motsvarande riksnorm för barnet/barnen den tid den eller dessa bor hos föräldern. Barnet registreras i normberäkningen som 50 % bosatt i hushållet.

5 Bistånd till livsföring i övrigt

I detta avsnitt ges handläggningsrutiner för ändamål utöver försörjningsstödet som det enligt erfarenheten är vanligt att ansökan om ekonomiskt bistånd gäller.

Ändamålen står i bokstavsordning. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökande i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller kostnader för t.ex. läkarvård och receptbelagd medicin.

När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En noggrann prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

5.1 Advokatkostnader, rättshjälp och rättskydd

Ekonomiskt bistånd till advokatkostnader bör som regel ej beviljas.

Gällande rättskydd ska den sökande i första hand utnyttja det rättskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud. Hjälpen prövas utifrån den enskildes ekonomi och är avsevärt begränsad. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden.

5.2 Avgift för förmedling av bostad

I det fall det medför kostnad kan en person, som söker bostad och som är berättigad till försörjningsstöd, vid beräkning av försörjningsstödet få medräkna kostnad på 200 kronor/år för avgift för att få stå i bostadskö.

5.3 Avgift för ansökan om svenskt medborgarskap

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till avgiften för ansökan om svenskt medborgarskap då detta inte bedöms ingå i skälig levnadsnivå.

5.4 Avgift för ansökan om uppehållstillstånd

Bistånd bör beviljas ifall ärendet på något sätt rör barn, bistånd bör inte beviljas ifall ärendet inte berör barn. Detta gäller både vid första ansökan och vid eventuell förlängning av ansökan. Om ärendet berör barn bör bistånd också beviljas till avgiften för barnets förälder/vårdnadshavare ifall ansökningarna har samband med varandra.

5.5 Pass och annan resehandling

Bistånd bör beviljas när det handlar om en barnfamilj som ska återförenas i Sverige, och där familjemedlemmarna behöver pass eller annan resehandling för att resa in i landet.

Vid en ansökan om förlängning av uppehållstillstånd kräver Migrationsverket också att den sökande kan uppvisa pass eller annan resehandling. Om socialtjänsten har beslutat att bevilja bistånd till kostnaden för ansökningsavgiften för uppehållstillståndet kan bistånd också beviljas till kostnaden för pass eller annan resehandling.

I övriga fall bör ansökan avslås då det generellt inte kan anses ingå i skälig levnadsnivå att inneha ett pass eller annan resehandling.

5.6 Barnomsorgsavgift- förskola, fritidsklubb

Barnomsorgsavgiften är ett tilläggsbelopp till normen. Kommunen tillämpar maxtaxa. Skattepliktiga inkomster/ersättningar är avgiftsgrundande. De olika avgifterna finns på Lerums kommuns hemsida. Det är viktigt att den sökande kontaktar barnomsorgen och lämnar inkomstuppgifter och även lämnar eventuellt ändrade förhållanden så snart ändringen är känd. Avgiften justeras då nästkommande månad. Har den sökande en aktuell faktura så kan personen kontakta ansvarig för faktureringen för att undersöka om fakturan kan makuleras och sedan skickas en ny ut med korrekt belopp.

När korrekt belopp är fastställt beviljas barnomsorgsavgift till den faktiska kostnaden. Vid växelvis boende bör föräldrar begära delad räkning. Det är viktigt att sökande informerar barnomsorgen om förändrad inkomst eftersom det påverkar avgift och korrigerings görs i efterhand. Det kan leda till att familjer får en återbetalning eller en faktura på mellanskillnaden. Skuld för avgift för barnomsorg behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med sektor Lärande. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten, och det är viktigt att så inte sker, ska ansvarig för denna verksamhet kontaktas. Om barnet har behov av platsen av sociala skäl får den enligt skollagen inte sägas upp.

5.7 Begravningskostnader

Begravningskostnader skall ersättas av dödsboet. När tillgångar saknas i dödsboet eller då de är för knappa finns möjlighet för Individnämnden att bevilja ekonomisk hjälp enligt 4 kap 1 § SoL till hela eller del av begravningskostnaden. Bistånd till begravningskostnader beviljas efter avdrag av dödsboets eventuella tillgångar. Bistånd till begravningskostnader kan beviljas upp till 50 % av prisbasbeloppet. I beloppet ingår även kostnad för gravsten.

5.7.1 Begravningskostnad för barn

Föräldrar har försörjningskyldighet för sina underåriga barn. Det innebär att de även ska svara för kostnaderna för ett avlidet minderårigt barns begravning. Vid

biståndsbedömningen beaktas således även föräldrarnas inkomst-och förmögenhetsförhållanden.

5.7.2 Kostnad i samband med närståendes begravning

Till sökande som är berättigad till försörjningsstöd kan bistånd beviljas för täckande av kostnader i samband med närståendes begravning. Det kan gälla:

- Resa till begravning inom Sverige, med billigast färdstätt max 10% av prisbasbeloppet
- Blommor i samband med begravning, upp till 0,5 % av prisbasbeloppet.
- Bistånd till sorgkläder beviljas ej.

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående avses person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till och ske med billigaste färdmedlet.

5.7.3 Resa till begravning utomlands

Kammarrätten (mål nr 2856-13) anser att kommunens skyldighet att ge ekonomiskt bistånd i första hand syftar till att stärka den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv i kommunen. Bara i undantagsfall kan bistånd beviljas för utlandsresor. I begreppet skälig levnadsnivå anses därför inte ingå en generell rätt att gå på en anhörigs begravning utomlands. För att bistånd ska beviljas till en sådan resa krävs enligt kammarrätten att det föreligger alldeles särskilda omständigheter.

Vad som ska anses ingå i begreppet "skälig levnadsnivå" och således omfattas av rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen är inte närmare definierat av lagstiftaren. Bedömningen måste istället göras utifrån vad som vid varje tid och för varje förhållande framstår som skäligt vid en individuell bedömning. Det ligger dock i sakens natur att en kommuns skyldighet att utge bistånd i första hand syftar till att stärka den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv i kommunen. Endast i undantagsfall torde bistånd för utlandsresor kunna komma i fråga. Det kan därför i begreppet "skälig levnadsnivå" inte anses ingå en generell rätt att bevista anhörigs begravning utomlands. För att erhålla bistånd för att bevista en sådan begravning torde således krävas att det föreligger alldeles särskilda omständigheter.

5.8 Bilinnehav

Den som har egna ekonomiska tillgångar måste först använda sig av dem innan det kan bli aktuellt med försörjningsstöd. Huvudregeln är därmed att bilinnehav ska ses som en realiserbar tillgång vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd (gäller även motorcykel, moped och släp).

Behov av bil kan finnas för arbetsresor och för att ta barn till förskola i de fall då det saknas allmänna kommunikationer eller den enskilde lider av sjukdom eller funktionshinder. Den enskilde kan också vara i behov av bil, utöver ovanstående, av medicinska skäl. Om bedömning görs att bil behövs får bilen betinga ett värde av högst ett prisbasbelopp.

Om bilinnehav har bedömts som nödvändigt beviljas ersättning enligt skattemyndighetens bilersättning för nödvändiga resor, vilket då ska täcka alla kostnader för bensin, skatt, försäkring, besiktningar och reparationer. Bistånd till begagnade vinterdäck kan beviljas. Undantag kan göras vid ny ansökan om försörjningsstöd då faktiska kostnader kopplade till bilen kan godtas. Milersättning som utbetalas på lön räknas som inkomst då den ska täcka de faktiska driftskostnaderna för bilen. Om milersättning inte utbetalas genom lön och den sökande ansöker om detta bör milersättning för det antal mil den sökande reser till och från arbetet beviljas. Om innehav av bil godtagits görs en bedömning av ifall det är möjligt för den enskilde att sälja sin bil för att byta till en billigare modell, för att på så sätt få tillgång till pengar för hushållets försörjning.

I annat fall kan bilinnehav godtas högst en månad. Den enskilde ska då få beslut om skäligt rådrum en månad. Om bilen inte är såld ska helt avslag övervägas. Om fordonet är sålt tas inkomsten med i nästkommande beräkning. Om försäljningspriset kan antas vara oskäligt lågt görs en utredning av bilens värde.

Bilens uppskattade värde medräknas då med i nästkommande beräkning. Om bilen är köpt via kreditköp medräknas endast den summa som kvarstår sedan krediten reglerats. Ekonomiskt bistånd till inköp av bil, eller avbetalning på en bil, kan i princip inte beviljas.

5.9 Bistånd riktat till barnfamiljer

Med barn i dessa familjer menas barn som föräldrarna är försörjningskyldiga för, dvs. barn upp till 21 år om de fortfarande går i gymnasiet.

5.9.1 Bistånd till kostnad för skolfoto

Bistånd till skolfoto beviljas ej.

5.9.2 Bistånd till ungdomar som tar studenten

Kan beviljas efter individuell prövning med max 5% av pbb.

5.9.3 Extra bistånd till högtid

Barnfamiljer beviljas extra försörjningsstöd till valfri högtid (till exempel religiös högtid eller födelsedag) med 300 kronor per barn/ungdom. Gäller även umgängesbarn. Familjen/hushållet ska ha uppburit försörjningsstöd i mer än 6 månader för att bistånd ska beviljas.

5.9.4 Extra försörjningsstöd till sommaraktivitet

Kan beviljas efter individuell prövning med upp till 1,4 % av pbb per barn enligt delegation.

5.9.5 Fritidsaktivitet för barn med långvarigt försörjningsstöd

Barnfamiljer som lever under långvarigt försörjningsstöd (minst 6 månader) kan beviljas extra bistånd till fritidsaktivitet med max 2 % av prisbasbeloppet per termin och barn. Underlag som styrker kostnaden ska redovisas.

5.10 Bredband/internet

Kostnaden för internet ingår i dagsläget inte i riksnormen och någon generellt rätt till bistånd till internetkostnad föreligger inte. Kostnad för bredband kan beviljas som en godkänd kostnad vid normberäkning varje månad med (max) 0,7 % av prisbasbeloppet. Kostnaden ska styrkas med underlag

5.11 Dator

Bistånd kan beviljas till kostnad för inköp av dator efter individuell prövning med max 5 % av pbb. I de flesta fall kan behovet av dator tillgodoses via smartphone.

Den enskilde har dock ansvar att planera och spara till ändamålet och en kort period av svag hushållsekonomi/försörjningsstödsberoende utgör inte skäl för rätt till bistånd. Vid ansökan om bistånd ska utredas om behovet kan tillgodoses via dator/ipad på skolan.

Barnfamiljer som har behov av dator för att barnen ska kunna genomföra skolarbetet kan beviljas bistånd till dator med max 5 % av prisbasbeloppet.

5.12 Telefon

Bistånd kan beviljas till kostnad för en telefon den billigaste på marknaden efter individuell prövning med max 2 % av pbb. Kostnad för telefonsamtal ingår i norm.

Riksnormen innehåller ett visst sparutrymme för inköp eller ersättning av sällanköpsprodukter (se Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd, s 48 f)

5.13 Hyresgaranti och borgen

I de fall hyresvärden kräver någon form av garanti för att den enskilde skall erhålla ett boende kan en hyresgaranti tecknas.

Borgensförbindelse är mycket heltäckande när det gäller nämndens skyldigheter och skall användas restriktivt.

Deposition kan beviljas med upp till 3 månader. Beviljas mycket restriktivt och i normalfallet med förbehåll om återbetalning om det inte står klart att den enskilde inte kommer att bli självförsörjande.

5.14 Flyttkostnader

Ekonomiskt bistånd till kostnader för flyttning kan beviljas under förutsättning att flyttningen är motiverad av ekonomiska, sociala eller medicinska skäl.

Kostnaden för flyttning skall verifieras med kvitton. Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader bör som regel omfatta hyra av bil och flyttlådor samt drivmedel. Den som, på grund av särskilda skäl, ej kan ombesörja sin flyttning på egen hand kan beviljas bistånd till flytthjälp genom flyttfirma. Sökanden skall lämna kostnadsförslag till handläggaren i samband med ansökan. I samband med att bistånd till flyttkostnad beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden sagts upp och att kontrakt finns på en ny bostad.

5.14.1 Flyttstädning

Flyttstädning ombesörjs av den enskilde. Om den enskilde inte kan utföra flyttstädningen själv, eller med hjälp av sitt nätverk, kan ekonomiskt bistånd i undantagsfall beviljas till städningen. Om städfirma skall anlitas skall den enskilde inkomma med kostnadsförslag i samband med ansökan.

5.14.2 Flytt till annan kommun

Det är en policy kommuner emellan, att kommunen den enskilde flyttar ifrån handlägger ansökan om försörjningsstöd den första månaden i den nya kommunen.

5.15 Glasögon/kontaktlinser

Bistånd till glasögon för vuxna kan beviljas om ordination finns eller om nya glasögon behövs på grund av olycksfall. Kostnadsförslag skall alltid inhämtas från optiker av den enskilde. Av kostnadsförslaget skall behovet av glasögon framgå och vad som ingår i begärt pris.

Kostnaden för undersökning/kostnadsförslag beviljas om samråd har skett med socialtjänsten. Kostnad för bågar beviljas med maximalt 2 % av basbeloppet. Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, så som färgade eller extra tunna glas, beviljas inte om inte behovet är styrkt av läkare. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Bistånd till progressiva glas kan efter individuell prövning.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet beviljas inte. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Kostnad för kontaktlinser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg eller intyg från optiker.

5.15.1 Glasögon till barn

Ekonomiskt bistånd till glasögon för barn beviljas som regel inte då barn mellan 0-19 år får bidrag från landstinget med 800 eller 1600 kr beroende på synstyrka. Barn upp till 7 år ska först undersökas av ögonläkare för recept, därefter kan den enskilde vända sig till valfri optiker. Barn och unga över 7 år kan vända sig direkt till optiker och reglering av bidraget görs via optikern. För mer info se <http://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-ochrattigheter/Glasogonbidrag/>

5.16 Hemtjänstavgift/trygghetslarm

Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s.k. förbehållsbelopp. Den enskilde ska hänvisas till avgiftshandläggaren för ny beräkning av hemtjänstavgift. Om den enskilde har matleveranser eller bor på särskilt boende bör normen för mat höjas pga. fördyrade kostnader. Trygghetslarm samt GSM-box omfattas av hemtjänstens maxtaxa.

Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om ekonomiskt bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften. Görs beräkning för bedömning av bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

5.17 Hemutrustning

När behovet av försörjningsstöd understiger sex månader, bör inte annat än i undantagsfall, ekonomiskt bistånd till hemutrustning beviljas. Bistånd till hemutrustning beviljas efter prövning i varje enskilt fall och bedöms efter bostadens beskaffenhet, familjens storlek och sammansättning samt eventuellt särskilda behov. Hembesök skall göras vid bedömning av behovet av hemutrustning, eventuellt lånade möbler ska vara återlämnade innan hembesöket.

Bedömningen av biståndets storlek skall göras utifrån aktuell hemutrustningslista. Vid skilsmässa och separation från sammanboende skall bohaget delas.

Ekonomiskt bistånd till hemutrustning enligt nedan kan beviljas när det föreligger ett beräknat långvarigt behov av försörjningsstöd och den sökande står utan utrustning eller medel därtill. Prisnivån hos IKEA har använts som riktmärke. Utbudet av andrahandsaffärer kan rekommenderas som alternativ.

För hemutrustning kan bistånd beviljas med:

- maximalt 15 % av prisbasbeloppet för en vuxen person.
- maximalt 30 % av prisbasbeloppet för en familj

- maximalt 4 % av prisbasbeloppet för inköp av TV. Den enskilde är fri att välja att köpa en dator för ändamålet.

5.17.1 Spädbarnsutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning skall prövas individuellt och efter behov.

Vid första barnets födelse med högst 12 % av prisbasbeloppet. Vid andra, tredje barnet o.s.v. så är det behovet i det enskilda fallet som bestämmer hur mycket som skall beviljas till spädbarnsutrustning, högst 6 % av prisbasbeloppet.

5.18 ID-kort

En person som har försörjningsstöd har rätt till bistånd vid anskaffande av ID-kort om personen inte innehar någon form av identitetshandling.

5.19 Läkavård och sjukvårdande behandling

Läkavård omfattar avgift vid sjukvårdsbesök som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta till exempel besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Kostnad för faktureringsavgift godkänns inte.

Ekonomiskt bistånd till sjukvård som omfattas av högkostnadsskyddet kan beviljas upp till högkostnadsskyddet under en 12-månaders period. Därefter har den enskilde möjligheten att ansöka om frikort hos sin vårdgivare och få behovet tillgodosett via vården. Kostnad för cytologprov beviljas.

5.20 Medicin

Kostnad för läkemedel som omfattas av högkostnadsskydd accepteras som en godtagbar utgift vid ekonomisk beräkning, upp till högkostnadsskydd under en 12-månaders period. Den enskilde ska lämna in underlag som styrker att medicinen ingår i högkostnadsskyddet.

Kostnad för medicin som inte ingår i högkostnadsskyddet kan beviljas endast om det finns ett intyg från läkare eller annan legitimerad personal som styrker att medicinen är nödvändig och att den ej går att bytas ut mot annan medicin som ingår i högkostnadsskyddet.

Ej receptbelagda läkemedel till barn såsom lusmedel, skabbmedel samt medel mot springmask, bedöms ur ett barnperspektiv vara nödvändigt för att barnet ska uppnå skälig levnadsnivå och kan beviljas.

Läkemedel och varor som ingår i läkemedelsförmånen kostnadsfria för barn under 18 år. Även asylsökande barn och barn som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd omfattas av beslutet.

5.21 Magasiner

För personer som saknar permanent bostad kan ekonomiskt bistånd till kostnad för magasinering av egna tillhörigheter beviljas efter individuell prövning, max 6 månader. Vid bedömningen ska beaktas möjligheten för den sökande att inom överskådlig tid erhålla egen bostad eller magasinering genom egna kontakter.

Bedömning av kostnaderna för magasinering görs i förhållande till kostnad av nyanskaffning av hemutrustning, bohagets innehåll och skick samt konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

5.22 Poste restante

Enligt folkbokföringslagen ska alla människor vara folkbokförda på den adress där de har sin huvudsakliga dygnsvila. I det fall en person är bostadslös och det inte kan avgöras var detta är, ska denne uppmanas att kontakta Skatteverket för att folkbokföra sig på församlingen.

Om en person saknar adress att få sin post till kan hen ordna det via eftersändning av post till annan adress. I det fall den sökande inte har en sådan adress att använda kan poste restante-adress användas.

Poste restante är kostnadsfritt. Mer information finns på Postnords hemsida.

5.23 Sanering av bostad

Sanering av bostad kan beviljas upp till ett prisbasbelopp.

Vid sanering av bostad skall den enskilde inkomma med kostnadsförslag. Bistånd till sanering avseende dödsbo beviljas endast när den avlidne innehåft ett andrahandskontrakt och Sektor stöd och omsorg innehåft förstahandskontraktet. I vissa fall krävs sanering av en bostad innan den som bor i bostaden kan få bistånd i form av hemtjänst. Den enskilde kan då beviljas bistånd till kostnad för sanering.

5.24 Kostnad om ansökan för skilsmässa

Att ansöka om skilsmässa hos tingsrätten medför en kostnad. Giftna par, som separerat, kan inte ansöka om bostadsbidrag eller underhållsstöd om de inte skiljer sig. Bistånd kan beviljas för den del av kostnaden som tillfaller biståndsberättigad maka/make.

5.25 Skulder

Ekonomisk hjälp till skulder beviljas som regel inte. Undantag kan göras för hyres- och/ eller el-skulder om det medför allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde om skulden inte betalas. Skulder avslås alltid enligt 4 kap. 1 § SoL och beviljas sedan enligt 4 kap. 2 § SoL.

I samband med att bistånd till skuld enligt 4 kap 2 § SoL beviljas, ska en arbetsplan göras i samråd med den enskilde för att undvika att en framtida skuld uppstår. För mer information se avsnitt om arbetsplaner.

5.25.1 Böter

Böter är en form av straffpåföljd. Bistånd kan inte utgå för att undanröja en straffpåföljd. Om indrivning av skulden handläggs av kronofogdemyndigheten ska sökanden hänvisas dit för utredning om betalningsförmåga och begäran om anstånd/upprättande av avbetalningsplan.

5.25.2 El-skuld

Ekonomiskt bistånd till el-skuld kan utgå då sökande står inför avstängningshot och inte har någon egen möjlighet att reglera skulden. Den enskildes alla möjligheter att lösa skulden i form av till exempel avbetalningsplan eller anstånd ska vara uttömda. Om el-skulder inte påverkar tillgång till el i det nuvarande boendet, beviljas i regel inget ekonomiskt bistånd. Om den enskilde har inkomst som överstiger rätten till försörjningsstöd bör hjälpen ges mot återbetalning. Särskild hänsyn skall tas till barns situation.

5.25.3 Hyresskuld

I situationer där en hyresskuld uppstår har den enskilde god tid på sig att korrigera skulden utan att hot om avhysning föreligger. I detta skede skall Individnämnden bistå den enskilde med råd och anvisningar om hur skulden kan regleras. Först i de fall den enskilde löper risk att avhysas från sitt boende kan ekonomiskt bistånd komma ifråga om det finns starka sociala skäl för den enskilde att få behålla lägenheten. Om den enskilde har inkomst som överstiger rätten till försörjningsstöd bör hjälpen ges mot återbetalning. En bedömning ska göras om särskilda skäl föreligger. För att förebygga uppkomsten av nya hyresskulder ska sökanden som huvudregel styrka att föregående månads hyra är betald.

I de fall där Lerums kommun har förstahandskontrakt är det ytterst viktigt att kontrollera så att hyrorna blir inbetalda. Kommunen hamnar annars hos Kronofogdemyndigheten och erhåller betalningsanmärkning.

5.25.4 Hyresskuld barnfamilj

I situationer när barnfamiljer har hyresskulder måste Individnämndens handläggare särskilt beakta hur en vräkning och ett bostadsbyte kan påverka barnen.

Om familjen har boendekostnader som överstiger av nämnden fastställda högsta godtagbara boendekostnad skall möjligheten att byta bostad undersökas. Barnets situation med tanke på skolgång och kamrater skall beaktas om bytet innebär byte av bostadsområde. Vräkning av barnfamiljer skall undvikas i den mån det är

möjligt. Barns behov av kontinuitet i förskola och skola skall i detta avseende i hög grad beaktas.

5.25.5 Underhållsskuld

Ekonomiskt bistånd utgår inte till betalning av löpande underhåll eller till betalning av skuld på underhåll. Sökande hänvisas till Försäkringskassan för att få prövat sänkning av beloppet eller för att begära anstånd.

5.25.6 Privata skulder

Bistånd till privata skulder beviljas i regel inte. Om den sökande varit berättigad till försörjningsstöd men tvingats ta privatlån till t ex. hyresskuld eller el-skuld på grund av lång väntetid för besök hos handläggare eller varit förhindrad att uppsöka socialtjänsten på grund av sjukdom eller dylikt kan bidrag utgå motsvarande det försörjningsstöd som skulle utgått från den tidpunkt behovet anmäldes.

5.25.7 Skuld avseende receptförskrivna läkemedel

Bistånd kan utgå till den löpande månatliga delbetalningen av receptförskrivna läkemedel även om sökanden inte var berättigad till bistånd när läkemedlen inhandlades. Av underlag ska framgå att inköp avser kostnad för läkemedel inom högkostnadsskydd. Månadskostnaden inkl. faktureringsavgift är en godtagbar kostnad vid normberäkningen.

Om det uppkommit en skuld utöver den löpande månadsbetalningen kan försörjningsstöd utgå endast under förutsättning att sökanden varit berättigad till försörjningsstöd när delbetalningen skulle erlagts.

5.25.8 Skuld till Försäkringskassan

Bistånd till återbetalning av felaktigt utbetalat bostadsbidrag beviljas inte. Regleras skulden genom avdrag på kommande bostadsbidrag så räknas familjens faktiska inkomster. Om skulden regleras genom avdrag på andra ersättningar ska den enskilde kontakta Försäkringskassan för att meddela att avdrag ej är möjligt med hänsyn till den ekonomiska situationen.

5.25.9 Underskott på skattekontot (kvarskatt)

Underskott på skattekontot orsakas vanligen av att man inte betalat skatt på sidoinkomster eller betalat för låg preliminär skatt. Det framgår av kontobeskedet från Skatteverket när underskottet ska vara reglerat.

Den som begär omprövning eller överklagar ett beslut kan få anstånd med betalningen. Man kan också få anstånd om betalningsförmågan är nedsatt på grund av t.ex. arbetslöshet eller sjukdom.

Regleras inte skulden i tid skickas en betalningsupplmaning, därefter överlämnas ärendet till Kronofogden. Bistånd ska inte utgå till skatteskuld.

Den som under längre tid uppbär dagersättning i form av skattepliktiga socialförsäkringsförmåner och arbetslöshetskassa kan få underskott på skattekontot på grund av att skatteuttaget är lägre än kommunens skattesats. För att undvika underskott bör personer som uppbär dessa förmåner mer än tillfälligt informeras om möjligheten att söka skattejämkning s.k. plusjämkning.

5.25.10 Skuldsanering

Skuldsaneringslagen ger möjlighet för svårt skuldsatta personer att få en uppgörelse med sina fordringsägare. Budget- och skuldrådgivare på Sektor stöd och omsorg ger upplysningar om hur man ansöker om skuldsanering.

5.26 Tandvård

5.26.1 Akut tandvård

Akut tandvård är en godkänd kostnad i löpande försörjningsstöd under livsföringen i övrigt. Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Det ska framgå av tandvårdsfakturan/kvittot eller vid kontakt med behandlande tandläkare att behov av behandling var akut.

5.26.2 Nödvändig tandvård

Kostnad för basundersökning kan beviljas en gång per år för familjer som har erhållit försörjningsstöd under minst 6 månader då det bedöms ingå i skälig levnadsnivå. Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under minst 6 månader har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster.

Kostnadsförslag ska inkomma från den enskilde vid ansökan om nödvändig tandvård. Bistånd kan utgå till undersökningskostnaden om den enskilde i övrigt är berättigad till försörjningsstöd. I det fall kostnadsförslaget överstiger 8000 kr skall det skickas till förtroendetandläkaren för bedömning. Tandvården skall utföras av folktandvården eller av tandläkare ansluten till allmänna tandvårdsförsäkringen.

När bistånd beviljas till tandvård och där delbetalningar görs över längre period, skall beslutet gälla max 6 månader, och en reservation om eventuella inkomster överstigande försörjningsstödet under den tid som behandlingen varar. I beslutet ska framkomma ”Vid långvarigt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas”

5.27 Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som t.ex. hörapparat, batterier, ortopediska inlägg etc. om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan. Bistånd till ortopediska skor omfattas av egenavgift och beviljas efter remiss från läkare och av underlag ska framgå att kostnaden avser egenavgift.

5.28 Träningskort

Bistånd till kostnad för träning eller simning beviljas som regel inte, även om läkare skrivit remiss avseende fysisk aktivitet på recept (FAR).

Kostnad för fysisk träning kan tillgodoses inom riksnormens post för lek och fritid. Om behovet är av medicinska skäl så ska behovet tillgodoses genom sjukvården och kostnad ska ingå i högkostnadsskyddet.

6 Övriga handläggningsrutiner

6.1 Bidragsbrottsanmälan enligt 6 § bidragsbrottslagen

Kommunerna är enligt 6 § bidragsbrottslagen skyldiga att polisanmäla fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott har begåtts. Inför denna anmälan görs en bedömning av uppsåtet, dvs. den enskildes medvetenhet och avsikt med sitt handlande. Innan anmälan görs ska en utredning av vad som hänt och hur detta påverkat rätten till bistånd göras på motsvarande sätt som vid ett återkravsbeslut.

I samband med brottsanmälan kan kommunen yrka på skadestånd motsvarande det felaktigt utbetalda biståndet. Möjligheten för kommunen att återfå pengar genom skadestånd förutsätter att den det gäller döms för bidragsbrott.

6.2 Återkrav

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte behöver återbetalas men socialtjänsten kan få tillbaka pengar i vissa situationer. Det finns regler för detta i socialtjänstlagen och i Socialförsäkringsbalken (SFB).

6.2.1 Återbetalning från privatpersoner

Socialtjänsten kan enligt socialtjänstlagen kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som betalats ut till privatpersoner om utbetalningen visat sig vara felaktig (9 kap. 1 § SoL) när det handlar om pengar som betalats ut som förskott på en förmån, om den enskilde är indragen i en arbetskonflikt, eller om den enskilde inte kan förfoga över sina inkomster eller tillgångar (9 kap. 2 § SoL) om det finns en överenskommelse om återbetalning (9 kap. 2 §, andra stycket, SoL).

Enligt 10 kap 4 § SoL kan beslutet om återkrav enligt 9 kap 1 § ej delegeras till tjänsteman utan fattas av Individnämnden i Lerum.

Överenskommelser om återbetalning kan bli aktuella för utbetalningar av ekonomiskt bistånd som en person egentligen inte har rätt till, men beviljats i väntan på en inkomst. En förutsättning för återkrav är att man vet att inkomsten kommer och att biståndsmottagaren bedöms kunna betala tillbaka pengarna utan att hamna i ekonomiska svårigheter.

Individnämnden har rätt att återkräva ekonomiskt bistånd som betalats ut för mycket om någon har: -

- Lämnat oriktiga uppgifter
- Har låtit bli att lämna uppgifter
- På annat sätt har förorsakat att ekonomiskt bistånd beviljats felaktigt eller med för högt belopp
- Tagit emot ekonomiskt bistånd som socialtjänsten utbetalat felaktigt eller med för högt belopp och skäligen borde ha förstätt detta.

Det krävs då att den enskilde skäligen borde ha insett felet. En utredning ska utgöra grunden för beslutet om återkrav. Den ska kommuniceras med den det gäller. Vederbörande ska få möjlighet att yttra sig och eventuella synpunkter ska vägas in i utredningen. Beslutet går inte att överklaga.

6.2.2 Återbetalning från Försäkringskassan

Socialtjänsten kan få tillbaka pengar från Försäkringskassan när

Försäkringskassan beviljar och betalar ut en förmån retroaktivt. Detta gäller när socialtjänsten betalat ut bistånd för försörjningen för samma period (107 kap. 5§ Socialförsäkringsbalken).

6.3 Utbetalningssätt

Huvudregeln är att försörjningsstöd betalas ut månadsvis den 26:e varje månad direkt till den enskilde. Det kan ta upp till två bankdagar innan den enskilde får pengarna på sitt konto.

När ansökan avser en annan period än kalendermånad bör försörjningsstödet beräknas från och med tidsbeställningsdagen eller från den dag som preciserats i ansökan i de fall den infaller efter tidsbeställningen.

När den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd till ex. fritidsaktivitet för barn, hemutrustning, ID-kort som inte ingår i försörjningsstödet är det nödvändigt att man i varje enskilt fall och i samråd med den sökande kommer överens om lämpligt utbetalningssätt, t.ex. om en faktura ska betalas direkt eller om utbetalning sker efter uppvisande av kvitto.

I vissa fall kan det finnas skäl att göra undantag från att samråda med klienten. Det kan t.ex. gälla vid utbetalning av bidrag till hyresskuld, vid inköp av hemutrustning etc., som andra lösningar kan prövas. I första hand gäller detta personer som visat oförmåga att handskas med pengar. Requisitioner och presentkort bör endast användas i undantagsfall, till exempel när det finns skäl att tro att utbetalt bistånd används till annat än det är avsett för.